

Onderzoek Noordelijke Rekenkamer naar cultuurbeleid in Drenthe
Cultuurbeleid Drenthe zorgvuldig, maar weinig doelgericht

Assen, 25 september 2008 –

Ondanks de formulering van doelstellingen en een zorgvuldige bewaking van het subsidieproces, weet de provincie niet of haar cultuurbeleid heeft geleid tot de gewenste resultaten. Het realiseren van provinciale ambities wordt belemmerd door een te afwachtende houding. Deze conclusies trekt de Noordelijke Rekenkamer in haar vandaag verschenen rapport.

De Rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar alle door de provincie in 2006 verstrekte cultuursubsidies op het gebied van musea, podiumkunsten en festivals. Zij heeft gevraagd wat de gesubsidieerde culturele activiteiten opleveren en wat deze activiteiten bijdragen aan de provinciale culturele ambities. De provincie heeft onvoldoende inzicht om deze vragen te kunnen beantwoorden.

Cultuurbeleid, ambities en resultaat

Het cultuurbeleid is gebaseerd op eigen kwaliteiten, die de provincie wil behouden, en nieuwe culturele impulsen en initiatieven, die de provincie wil stimuleren. Cultuur draagt volgens de provincie bij aan een mooier woonklimaat, versterkt de sociale cohesie en stimuleert het (cultuur)toerisme. De provincie wil de kwaliteit verbeteren en heeft er daarom voor gekozen om het resultaat voorop te stellen in plaats van het in stand houden van culturele instellingen te financieren.

De Rekenkamer heeft waardering voor de benadering van de provincie waarin een duidelijke relatie tussen subsidies en het gewenste resultaat wordt gelegd. Zij ziet echter bij de vertaling van beleid naar de uitvoeringspraktijk weinig terug van de aandacht voor resultaten. Ook blijkt dat de ambitie om nieuwe initiatieven uit het veld te stimuleren nauwelijks wordt ondersteund met budget. Dit gaat vooral naar bestaande instellingen.

Uitvoering en werkwijze provincie

Bij de uitvoering van haar cultuurbeleid kiest de provincie voor het prestatiemodel als instrument om culturele activiteiten te subsidiëren. Hierdoor zou de afhankelijkheid van vaste subsidies verminderen en duidelijkheid over resultaten worden vergroot. De praktijk wijst bij structureel gesubsidieerde instellingen anders uit. Voorafgaand aan de verlening geeft de provincie te weinig duidelijkheid over de gewenste resultaten die de instellingen met culturele activiteiten moeten behalen. Nadien kan de provincie onvoldoende vaststellen of resultaten zijn gerealiseerd. Het inzicht in de kwaliteit van culturele activiteiten ontbreekt, waardoor onduidelijk is wat deze activiteiten bijdragen aan het realiseren van provinciale ambities. De Rekenkamer vraagt zich af wat het nut is van de jaarlijkse afweging bij het toekennen van prestatiesubsidies, nu deze voor langere periode zijn vastgelegd in de cultuurnota en de provincie bovendien geen consequenties verbindt aan het achterwege blijven van prestaties of lager uitgevallen kosten.

De Rekenkamer constateert dat de uitvoeringspraktijk achterblijft bij de voornemens van de provincie om de kwaliteit te verbeteren. Om de vraag te kunnen beantwoorden of de provincie waar voor haar geld krijgt, zal zij bij de nieuwe cultuurnota aandacht voor resultaten steviger in praktijk moeten brengen.

Reactie provincie en nawoord Rekenkamer

De provincie onderschrijft vrijwel alle conclusies van de Rekenkamer en zegt toe de aanbevelingen over te nemen. De Rekenkamer is hier positief over gestemd, maar dringt er bij de provincie vooral op aan meer inhoud te geven aan de door haar gewenste proactieve rol.

De Noordelijke Rekenkamer is op 1 januari 2005 opgericht in het kader van het dualisme. De missie van de Noordelijke Rekenkamer is om met onafhankelijke onderzoeken Provinciale Staten te ondersteunen in hun kaderstellende en controlerende rol. In haar onderzoeken staan doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid centraal.

Noot voor de redactie:

Voor vragen over dit persbericht of meer informatie over het rapport 'Cultuurbeleid in Drenthe' kunt u op de avond van publicatie via 06 - 19053214 en de ochtend erna contact opnemen met de Noordelijke Rekenkamer: 0592 - 304790. Het rapport en dit persbericht zijn te downloaden van onze website www.noordelijkerekenkamer.nl. Daar treft u ook meer informatie aan over het doel en de werkwijze van de Noordelijke Rekenkamer.

Cultuurbeleid provincie Drenthe

Onderzoek naar musea, podiumkunsten en festivals

25 september 2008

Noordelijke
Rekenkamer

Brief van de Noordelijke Rekenkamer

Assen, 25 september 2008

Geachte leden der Provinciale Staten van Drenthe,

Hierbij bieden wij het door ons op 11 september vastgestelde rapport 'Cultuurbeleid provincie Drenthe' aan.

Noordelijke Rekenkamer

mr. G.B. Nijhuis
voorzitter

mr. C. Pietjouw
Secretaris

Cultuurbeleid provincie Drenthe

Onderzoek naar musea, podiumkunsten en festivals

1	Onderwerp en context	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Probleemstelling	7
1.3	Afbakening en doelstelling	7
1.4	Context: het culturele klimaat in het Noorden	8
2	Culturele ambities & doelstellingen	15
2.1	Inleiding	15
2.2	Culturele ambities en doelstellingen	15
2.3	Financiële verdeling cultuurgelden	20
3	Subsidieverlening en -vaststelling	23
3.1	Inleiding	23
3.2	Subsidieproces	23
3.3	Kwaliteitsbeoordeling culturele activiteiten	26
3.4	Informatieverplichtingen	27
4	Culturele activiteiten en opbrengsten	29
4.1	Inleiding	29
4.2	Activiteiten en resultaten culturele instellingen	29
4.3	Maatschappelijke effecten	31
4.4	Bijdrage culturele opbrengsten	32
5	Conclusies en aanbevelingen	35
6	Bestuurlijke reactie en nawoord Rekenkamer	37
6.1	Reactie GS Drenthe	37
	Nawoord Rekenkamer	39
Bijlage 1	Culturele instellingen en financiële middelen	41
1.1	overzicht onderzochte instellingen en activiteiten	41
1.2	verdeling financiële middelen per culturele instelling	42
Bijlage 2	Culturele opbrengsten	45
2.1	Gevangenis­museum Veenhuizen	45
2.2	Hunebedcentrum	46
2.3	Drents museum	47
2.4	Theater De Citadel	48
2.5	Stichting Tryater	49
2.6	Stichting PeerGroup	50
2.7	Stichting Kunst in Kolderveen	51
2.8	Drents Plateau	51
2.9	Stichting Festival Vrouwenfilms Claire Obsur	52
2.10	Stichting Music in the Woods	53
Bijlage 3	Subsidieverlening en -vaststelling	55

Bijlage 4	Verantwoording van het onderzoek	61
4.1	Onderzoeksaanpak en normenkader	61
4.2	Literatuurlijst en interviews	62

1 Onderwerp en context

1.1 Aanleiding

In haar onderzoeksprogramma 2007-2008 heeft de Rekenkamer dit onderzoek op het gebied van cultuur¹ opgenomen. De keuze voor het onderwerp cultuur vloeit voort uit de onderzoekstrategie van de Noordelijke Rekenkamer, die erop is gericht onderzoek te doen naar (maatschappelijke) voorzieningen die van (groot) belang zijn en waarvoor de provincies aanspreekbaar zijn op hun verantwoordelijkheid voor het resultaat.

De Rekenkamer heeft met dit onderzoek de gerealiseerde culturele activiteiten op een aantal gebieden in beeld gebracht. Daarnaast heeft de Rekenkamer onderzocht wat deze culturele activiteiten bijdragen aan de realisatie van het provinciaal cultuurbeleid².

1.2. Probleemstelling

De probleemstelling van dit onderzoek naar cultuur luidt als volgt:
“Wat leveren provinciaal gesubsidieerde culturele activiteiten op en in hoeverre leveren deze een bijdrage aan doelstellingen en ambities van de provincie?”

1.3. Afbakening en doelstelling

Het onderzoek beperkt zich tot de deelgebieden musea, podiumkunsten en festivals. De Rekenkamer heeft ervoor gekozen om de deelgebieden media, archeologie, monumentenbeheer, bibliotheken, beeldende kunst, archieven en cultuurbereik niet te onderzoeken. De reden hiervoor is dat de beleidsvrijheid van de provincie om (aanvullende) eigen keuzes te maken op deze deelgebieden beperkt(er) is. Amateurkunst is niet betrokken in het onderzoek omdat een aantal grote steunfunctie-instellingen hierin een belangrijke rol speelt³. Onderzoek op het gebied van amateurkunst komt daarmee al snel op het terrein van het functioneren van deze instellingen. Ten slotte is het onderzoek in tijd beperkt. De Rekenkamer heeft namelijk alleen de culturele activiteiten onderzocht die in 2006 zijn uitgevoerd. De reden hiervoor is dat de Rekenkamer verwachtte dat

- 1 Het eerste deel van het onderzoek naar cultuur, een quick-scan naar noordelijke cultuursubsidies heeft de Rekenkamer op 15 november 2007 gepubliceerd. In deze quick-scan heeft de vraag centraal gestaan of er sprake is van een doelmatige subsidieverstrekking aan instellingen die zijn opgenomen in het Noordelijk Cultuurconvenant. De Rekenkamer constateert dat de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de noordelijke provincies heeft geleid tot doelmatige keuzes. Die gezamenlijke inzet om het noordelijk cultureel klimaat te versterken ziet de Rekenkamer echter nog te weinig terug in de uitvoeringspraktijk.
- 2 In bijlage 1 is het overzicht opgenomen van de culturele instellingen en activiteiten die door de Rekenkamer zijn onderzocht.
- 3 Bijvoorbeeld in Drenthe (K&C, 1,3 miljoen subsidie per jaar) en Fryslân (Keunstwurk, €1,6 miljoen subsidie per jaar) gaat meer dan 90% van de financiële middelen voor amateurkunst naar deze instellingen.

de provincie de subsidies voor deze culturele activiteiten inmiddels definitief heeft vastgesteld waardoor de Rekenkamer kan beschikken over volledige dossierinformatie.

De Rekenkamer heeft ervoor gekozen om dit onderzoek uit te voeren in de eerste helft van 2008. De reden hiervoor is dat de provincie Drenthe voor de periode 2009-2012 nieuw cultuurbeleid opstelt. Dit onderzoek kan Provinciale Staten voorzien van informatie bij het maken van keuzes bij de vormgeving van een doeltreffende en doelmatige uitvoering van dit (nieuwe) cultuurbeleid.

De voor het onderzoek benodigde informatie is verkregen via dossieronderzoek en gehouden interviews met de betrokken culturele instellingen, provinciale kunstadviescommissies en marketinginstellingen⁴.

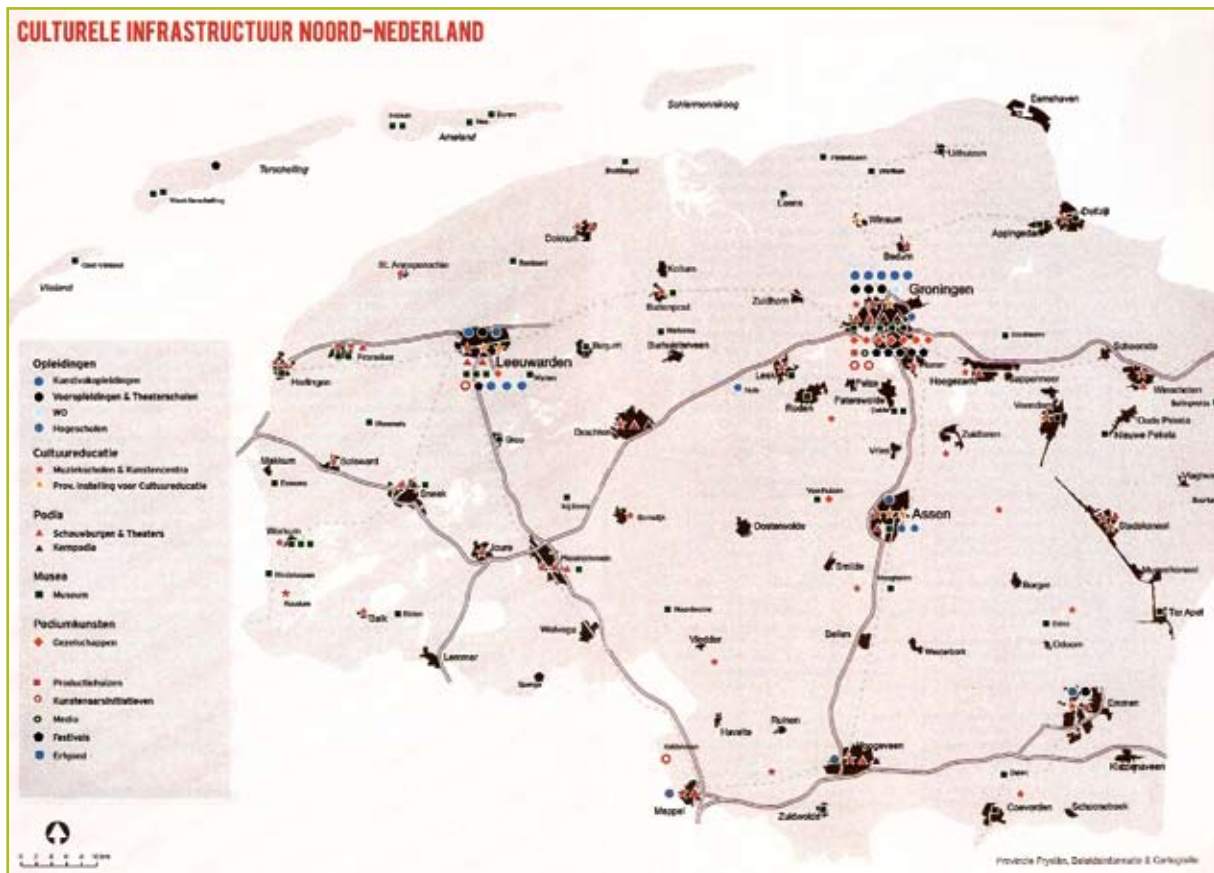
1.4 Context: het culturele klimaat in het Noorden

Deze paragraaf beschrijft de culturele infrastructuur in het Noorden. De gegevens die gebruikt zijn om het culturele klimaat in het Noorden in beeld te brengen zijn afkomstig van de drie noordelijke provincies⁵, IPO⁶, CBS⁷, de Atlas voor gemeenten⁸ en de LAGroup⁹. Een beschrijving van het culturele klimaat in 2006 is opgenomen om de maatschappelijk 'omgeving' van het cultuurbeleid te duiden.

Onderzoek noordelijke provincies

Voor het opstellen van de gezamenlijke cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012 'Grenzen overschrijden' hebben de noordelijke provincies de culturele infrastructuur in het Noorden in beeld gebracht. Figuur 1 geeft deze culturele infrastructuur weer¹⁰.

-
- 4 In bijlage 4 is het overzicht opgenomen van de culturele instellingen en organisaties waarmee de Rekenkamer interviews heeft gehouden.
 - 5 Cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012 'Grenzen overschrijden' pagina 17 en verder.
 - 6 De provincies: kijk zo zit dat, de culturele infrastructuur op regionale schaal in kaart gebracht, C. van Deijck-Hofmeester, W.J. Raijmakers, E. van Deijck in opdracht van het IPO.
 - 7 Dit betreft de meest recente en voorlopige cijfers van het CBS voor het jaar 2005. Het beeld over 2005 wijkt niet af van cijfers over eerdere jaren.
 - 8 Atlas voor gemeenten 2007, Stichting Atlas voor gemeenten april 2007.
 - 9 Het nieuwe Fries Museum en haar bezoekersaantallen, LAGroup november 2004.
 - 10 Ten aanzien van de in figuur 1 opgenomen musea wordt opgemerkt dat alleen de geregistreerde musea zijn opgenomen, dat wil zeggen de musea opgenomen in het Museumregister. In maart 2007 waren er in Groningen 18, Fryslân 35 en in Drenthe 10 geregistreerde musea. De cijfers van het CBS zoals opgenomen in tabel 3 gaan uit van een ruimere definitie van het begrip 'musea'.

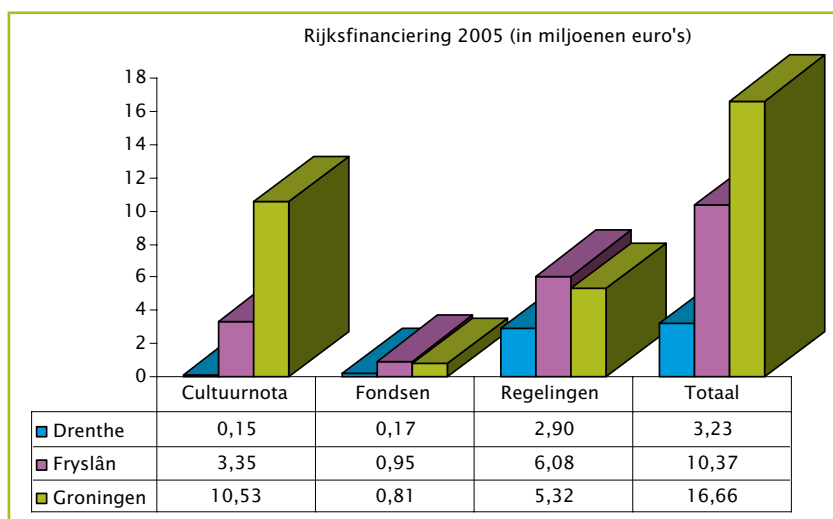

Bron: Cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012 'Grenzen overschrijden'

Onderzoek IPO

Uit het onderzoek dat het IPO in 2007 heeft laten verrichten naar de culturele infrastructuur in Nederland blijkt dat van de drie noordelijke provincies in Groningen het meeste rijksgeld terecht komt en dat de rijksbijdrage per inwoner hier het hoogst is (namelijk € 29,- per inwoner, terwijl de bijdrage per inwoner in de provincie Fryslân € 16,10 bedraagt en per inwoner in de provincie Drenthe € 6,70). Ook uit het Noordelijk Cultuurconvenant 2005-2008 komt naar voren dat het meeste rijksgeld voor noordelijke cultuurinstellingen naar instellingen uit (de stad) Groningen gaat. Met name in de stad Groningen is een aantal cultuurinstellingen met landelijke betekenis gevestigd, zoals het Noord-Nederlands Orkest (€ 5,7 miljoen per jaar) en het Noord-Nederlands Toneel (€ 2,2 miljoen per jaar), die de meeste rijkssubsidie in Noord-Nederland ontvangen. Uit tabel 1 wordt ook duidelijk dat de rijkssteun aan Drenthe vooral voortkomt uit regelingen.

Tabel 1: Rijksfinanciering cultuur 2005¹¹

Bron: De provincies: kijk zo zit dat, de culturele infrastructuur op regionale schaal in kaart gebracht, C. van Deijck-Hofmeester, W.J. Rajmakers, E. van Deijck in opdracht van IPO.

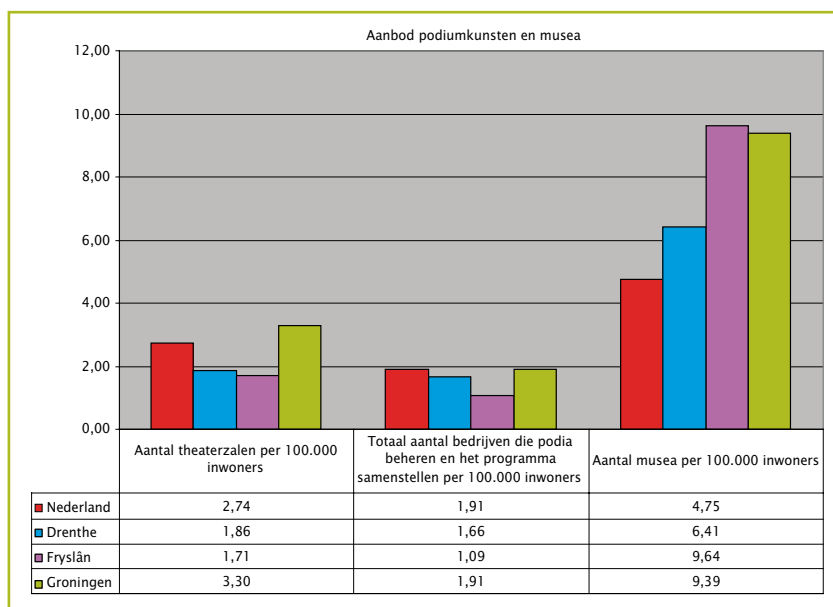
Cijfers CBS

Uit CBS-cijfers over 2005 (zie tabellen 2, 3 en 4) met betrekking tot het aanbod en het publieksbereik van podiumkunsten¹² en musea¹³ valt af te leiden dat, afgezet tegen het aantal inwoners in de provincie¹⁴, in Groningen het aanbod van podiumkunsten en musea boven het landelijk gemiddelde¹⁵ ligt. Het aanbod van podiumkunsten ligt in de provincies Fryslân en Drenthe onder het landelijk gemiddelde, het aanbod van musea daarentegen ligt in deze provincies boven het landelijk gemiddelde. Het publieksbereik van podiumkunsten en van musea ligt in de noordelijke provincies onder het landelijk gemiddelde. Uit tabel 2 komt naar voren dat het aantal musea in Drenthe lager is dan in de provincies Groningen en Fryslân. Het publieksbereik van musea is in verhouding tot het inwoneraantal in alle provincies

- 11 Bij deze tabel wordt opgemerkt dat is uitgegaan van de vestigingsplaats van de culturele instellingen. Met name de stad Groningen is een vestigingsplaats van veel instellingen die ook elders culturele activiteiten uitvoeren.
- 12 Dit betreft de meest recente en voorlopige cijfers van het CBS voor het jaar 2005. Het beeld over 2005 wijkt niet af van cijfers over eerdere jaren. Het gaat hier om artistieke producties die voor een publiek worden opgevoerd, in de disciplines theater, muziek, dans en beweging, muziektheater, cabaret/kleinkunst, literatuur en overig. Voor een nadere specificatie van deze cijfers wordt verwezen naar www.cbs.nl
- 13 Het betreft voorlopige cijfers van het CBS voor het jaar 2005. Het beeld wijkt echter niet af van de cijfers over eerdere jaren. Een museum is een permanente instelling ten dienste van de samenleving en haar ontwikkeling, toegankelijk voor publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen. Vanaf 1997 zonder de tijdelijk gesloten musea.
- 14 Per 1 januari 2005 bedroeg het aantal inwoners in Drenthe 483.369, in Fryslân 642.977 en in Groningen 575.072. Het publieksbereik van de musea is berekend door het totaal aantal museumbezoeken te delen door het totaal aantal musea.
- 15 Het CBS hanteert een ruime definitie van het begrip 'voorstellingen' zodat hieronder ook festivals kunnen worden gevat.

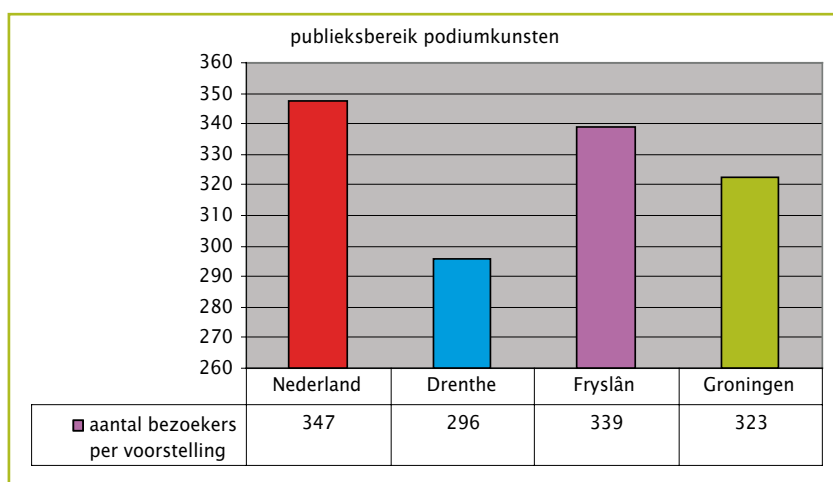
ongeveer even hoog. Dat betekent dat een museum in Drenthe gemiddeld meer bezoekers trekt dan een museum in Fryslân of Groningen. Gemiddeld trekt een museum in Drenthe 17.581 bezoekers, in Fryslân 11.694 en in Groningen 11.334 bezoekers.

Tabel 2: Cijfers CBS 2005 aanbod podiumkunsten en musea

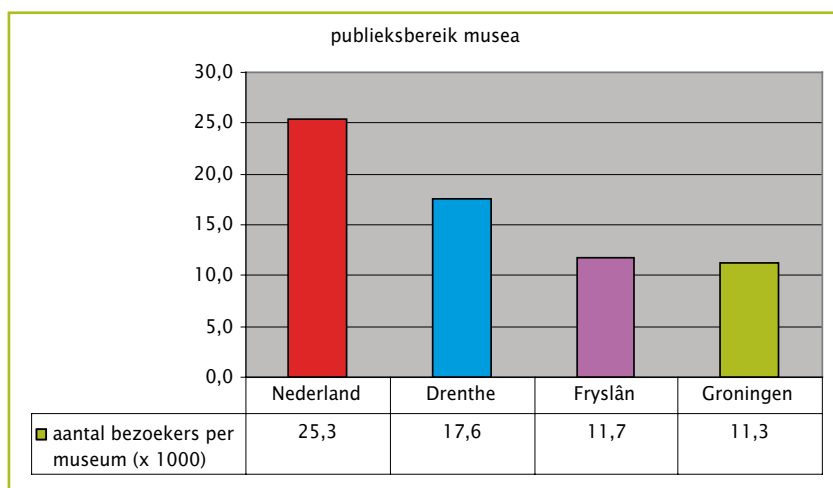
Bron: cijfers CBS aanbod podiumkunsten en musea 2005, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

Tabel 3: Cijfers CBS 2005 publieksbereik podiumkunsten

Bron: cijfers CBS publieksbereik podiumkunsten 2005, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

Tabel 4: Cijfers CBS 2005 publieksbereik musea

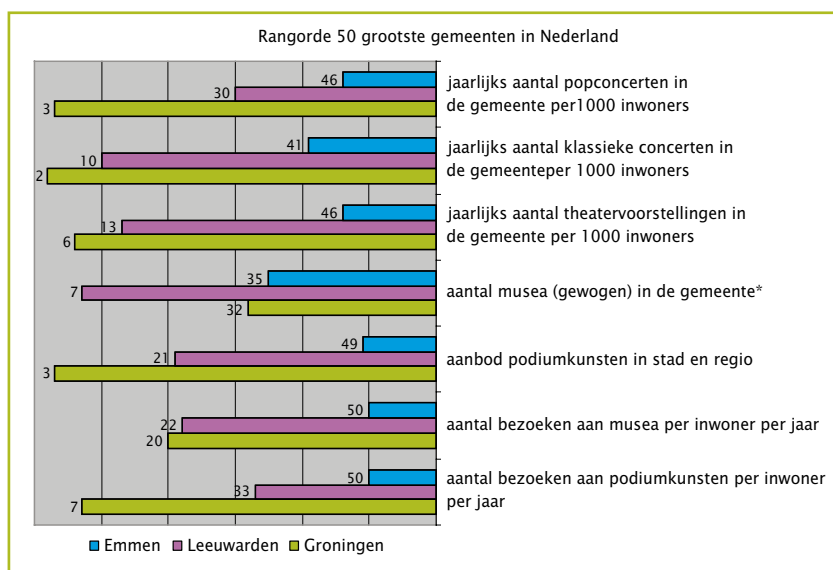

Bron: cijfers CBS publieksbereik musea 2005, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

De Atlas voor gemeenten

De Atlas voor gemeenten houdt jaarlijks cijfers bij over het aanbod en het bereik van cultuur in de 50 grootste gemeenten in Nederland. Het rapport heeft het karakter van een benchmark. Alle onderzochte steden worden op een groot aantal indicatoren tegen elkaar afgezet en gerangschikt waarbij de nummer 1 'de beste' is. De stad Groningen scoort ook hier voor wat betreft de podiumkunsten goed. Zo gaan er slechts in één gemeente (Amsterdam) gemiddeld meer bezoekers naar een klassiek concert en zijn er maar vijf gemeenten met een groter aanbod aan theatervoorstellingen per inwoner. Voor wat betreft musea zit de stad Groningen in de middenmoot. De stad Leeuwarden heeft relatief veel aanbod van musea (een 7e plaats) en podiumkunsten. Het museum- en theaterbezoek ligt in Leeuwarden niet op hetzelfde niveau (een 22^e respectievelijk 33^e plaats). De stad Emmen scoort op alle indicatoren met betrekking tot aanbod en bereik van cultuur laag (zie tabel 5). Emmen behoort tot de grote tien gemeenten die het slechtst scoren. Hierbij dient te worden aangetekend dat het de vraag is in hoeverre Emmen een met Groningen en Leeuwarden vergelijkbare culturele centrumfunctie vervult in de regio.

Tabel 5: Rangorde gemeente ten opzichte van 50 grootste gemeenten

Bron: Atlas voor gemeenten 2007, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

* Het gewogen aantal musea in de gemeente is gebaseerd op de data van de Nederlandse Museumvereniging. Om rekening te houden met verschillen in de omvang en het belang van de musea zijn wegingsfactoren aangebracht. De rijksmusea tellen het zwaarst mee, daarna de musea die aangesloten zijn bij de Stichting Museumkaart of de Nederlandse Museumvereniging. De overige musea hebben het minste gewicht.

Onderzoek LAGroup

In 2004 heeft de LAGroup onderzoek verricht waarin onder andere is gekeken naar bezoekersaantallen van de grotere provinciale musea in het Noorden. Voor de drie noordelijke provincies is gekeken naar het Fries museum, het Drents museum en het Groninger museum. Uit de cijfers valt op dat het Groninger museum relatief veel bezoekers trekt¹⁶. Het totale museumbezoek in de provincie Groningen wordt sterk bepaald door het bezoek aan het Groninger museum. Van het totaal aantal bezoekers aan musea in de provincie Groningen gaat 40% naar het Groninger museum, in de provincie Drenthe bezoekt 14% van alle museumbezoekers het Drents Museum en in de provincie Fryslân bezoekt 8% van alle museumbezoekers het Fries Museum.

De Rekenkamer constateert op basis van bovenstaand cijfermateriaal dat voor het Noorden de provincie Groningen, met name de stad Groningen, het culturele centrum is voor wat betreft de podiumkunsten. In de provincie Fryslân vervult de stad Leeuwarden

¹⁶ De LAGroup berekent dat het Groninger Museum gemiddeld 250.000 bezoekers per jaar trekt. Uit het onderzoek door de Rekenkamer is gebleken dat het Groninger Museum in 2006 rond de 157.000 bezoekers heeft getrokken. De gemiddelde bezoekersaantallen van het Fries Museum en het Drents Museum stelt de LAGroup vast op 60.000 respectievelijk 64.000 bezoekers per jaar. Uit het onderzoek door de Rekenkamer is gebleken dat het Fries Museum in 2006 circa 67.000 bezoekers heeft getrokken en het Drents Museum circa 87.000 bezoekers. De Rekenkamer merkt daarbij op dat deze bezoekersaantallen voor het Drents Museum door de tentoonstelling 'Go China' in 2008 aanzienlijk hoger zullen uitvallen.

een belangrijke rol in het aanbod van musea en podiumkunsten¹⁷. Bij de musea springt er niet direct een provincie of stad uit met een centrumfunctie. Het aanbod van musea ligt in de noordelijke provincies boven het landelijk gemiddelde, het publieksbereik van musea daarentegen ligt in de noordelijke provincies onder het landelijk gemiddelde.

17 Dit beeld stemt overeen met hetgeen de noordelijke provincies hierover opnemen in de gezamenlijke cultuurvisie 'Grenzen overschrijden', pagina 16.

2 Culturele ambities & doelstellingen

2.1 Inleiding

Na een beschrijving van de ambities en doelstellingen van de provincie Drenthe op het gebied van cultuur, wordt ingegaan op de doelgerichtheid hiervan. Het hoofdstuk sluit af met de financiële verdeling van de cultuurgelden.

2.2 Culturele ambities en doelstellingen

Omdat de Rekenkamer met dit onderzoek de vraag wil beantwoorden in hoeverre een aantal gerealiseerde culturele activiteiten bijdraagt aan het cultuurbeleid van de provincie Drenthe, is in dit hoofdstuk op hoofdlijnen het door de provincie Drenthe vanaf 2006 ingezette cultuurbeleid beschreven. De paragraaf start met een beschrijving van de gezamenlijke visie en ambities van de drie noordelijke provincies op het gebied van cultuur. De reden hiervoor is dat de provincie Drenthe de realisatie van deze noordelijke visie als ambitie heeft opgenomen in haar cultuurbeleid.

Noordelijke Cultuurvisie 2005-2008 'Investeren in Ontwikkeling: het Noorden als laboratorium'

Het versterken van de culturele infrastructuur is het hoofdthema van de Noordelijke Cultuurvisie 2005-2008. Op basis van de uitkomsten van een gezamenlijke analyse van het culturele veld in het Noorden¹⁸, zijn de noordelijke provincies van mening dat investeren in de noordelijke culturele infrastructuur noodzakelijk is. Het culturele klimaat is afhankelijk van enkele culturele instellingen en daarmee kwetsbaar. In de noordelijke cultuurvisie staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Het versterken van de culturele infrastructuur;
- Kracht door uitwisseling en samenwerking;
- Experiment en nieuwe initiatieven;
- Stimuleren van talentontwikkeling: inzet op productiehuizen en werkplaatsen¹⁹.

Noordelijk Cultuurconvenant

Deze noordelijke visie is het uitgangspunt voor het Noordelijk Cultuurconvenant 2005-2008 dat is overeengekomen tussen het Rijk (Ministerie van OCW) enerzijds en de provincies Groningen, Drenthe en Fryslân en de gemeenten Groningen en Leeuwarden anderzijds. In dit convenant is het gezamenlijk besluit van het Rijk en de noordelijke provincies vastgelegd om op instellingenniveau gericht in te zetten

¹⁸ Dit betreft de analyse opgenomen in 'State of the art Noord-Nederland'.

¹⁹ Cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012 'Grenzen overschrijden', p.5.

op versterking van het productieniveau²⁰. Het Rijk onderschrijft in het convenant de ambitie van de noordelijke overheden die gericht is op verbetering van het productieklimaat door middel van extra ruimte voor nieuwe initiatieven en talentontwikkeling²¹.

Nota 'De kunst van het combineren'

De provincie Drenthe heeft haar cultuurbeleid voor de periode 2005-2008 vastgelegd in de nota 'De kunst van het combineren'. Voorafgaand aan het huidige cultuurbeleid heeft de provincie Drenthe een analyse gemaakt van de sterkte, zwakte, kansen en bedreigingen van de culturele infrastructuur. Deze ligt aan het huidig cultuurbeleid in de provincie Drenthe ten grondslag.

De provincie constateert dat Drenthe een sterke erfgoedsector kent, een rijk veld van amateurkunsten en kunstzinnige vorming, een overzichtelijke infrastructuur en veel nieuwe culturele impulsen en initiatieven vanuit het veld. De provincie wil deze eigen kwaliteiten van Drenthe op het gebied van kunst en cultuur stimuleren. Innovatie en talentontwikkeling spelen daarbij een grote rol. Daarbij is het uitgangspunt dat de provincie Drenthe niet (langer) het instandhouden van instellingen maar de te leveren prestaties subsidieert. Vanuit haar overzichtpositie gaat de provincie op zoek naar interessante combinatiemogelijkheden van kunst en cultuur met activiteiten op het gebied van economie, stedelijke ontwikkeling, landschap, ruimtelijke ordening, toerisme en welzijn: de kunst van het combineren²².

Waarde van cultuur

De provincie Drenthe is van mening dat cultuur wezenlijk bijdraagt aan het woonklimaat in de provincie. Cultuur kan volgens de provincie de woonomgeving in steden en in het landelijk gebied mooier maken. Daarnaast kan met culturele evenementen de sociale cohesie versterkt worden. Een goed publieksbereik is daarbij van belang. Vandaar dat in het huidig cultuurbeleid de provincie Drenthe veel aandacht schenkt aan de vergroting van het publieksbereik. Tenslotte ziet de provincie Drenthe kansen voor de ontwikkeling van het cultuurtoerisme dat het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid versterkt²³.

20 De convenantafspraken zijn vastgelegd in het cultuurconvenant d.d. 10 mei 2005. Dit cultuurconvenant is opgenomen in de Rijkscultuurnota 2005-2008 die 21 september 2004 is verschenen. Voor de versterking van de productiefunctie worden extra rijksmiddelen rechtstreeks toegekend aan Oerol, Spanga, PeerGroup, Noorderlicht en Noorderzon. De noordelijke provincies stellen extra geld beschikbaar voor Tryater, Grand Theatre, KIK, Pavlov, Noord Nederlands Orkest en het Noordelijk Filmfestival.

21 In de praktijk hebben de noordelijke provincies de ambities uit de noordelijke cultuurvisie dan ook voornamelijk in het eigen cultuurbeleid en het noordelijk cultuurconvenant uitgevoerd, 'Grenzen overschrijden', cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012, pagina 5.

22 Deze maatschappelijke effecten zijn ook opgenomen in de missie behorende bij de programmaverantwoording van Parels van Drenthe, jaarstukken 2006.

23 Cultuurnota provincie Drenthe 2005-2008, 'De kunst van het combineren', voorwoord en pagina 17.

Cultuurdragers

In haar cultuurbeleid benoemt de provincie Drenthe vijf 'cultuurdragers'. Deze cultuurdragers zijn benoemd omdat de provincie wil aangeven dat zij het belangrijk vindt dat deze sectoren elkaar versterken. Deze cultuurdragers zijn: Beeldkwaliteit, Het grote publiek, Informatiekanalen, Onvoltooid verleden tijd en Taligheden. Deze cultuurdragers zijn op hun beurt weer vertaald in verschillende beleidsterreinen. Per cultuurdrager en beleidsonderdeel geeft de provincie Drenthe vervolgens aan welk beleid haar voor ogen staat en welke concrete activiteiten zij voorstelt om de gewenste situatie (deze is per cultuurdrager beschreven) te bereiken. Het onderzoek door de Rekenkamer heeft betrekking op de beleidsterreinen Musea (cultuurdrager: Informatiekanalen) en Podiumkunsten en Festivals (cultuurdrager: Het grote publiek). De invulling ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

- Cultuurdrager 'Informatiekanalen'

Deze cultuurdrager gaat over de verschillende manieren waarop musea, archieven, de regionale omroep en bibliotheken met (culturele) informatie omgaan. Specifiek voor musea geldt dat zij naast andere activiteiten de 'rijkdommen' van Drenthe uitdragen. Voor alle genoemde beleidsterreinen geldt dat vraaggerichter werken, vergroten van het publieksbereik (via kwaliteitsverbetering) en brancheoverstijgende samenwerking centraal staan. Voor wat betreft de musea is de provincie van plan om tijdens de huidige cultuurperiode te investeren in de museale infrastructuur. Dit wil de provincie doen door het geven van een kwalitatieve impuls aan de bestaande musea waarmee de professionaliteit van deze musea wordt bevorderd.
- Cultuurdrager 'Het grote publiek'

Bij deze cultuurdrager gaat het de provincie om de bevordering van culturele activiteiten en van de toegankelijkheid ervan. De provincie Drenthe streeft ernaar om te bevorderen dat de verschillende groepen in de samenleving met een passend en veelal vraaggericht cultureel aanbod worden bediend. De cultuurdrager 'Het grote publiek' kent een onderverdeling in de beleidsterreinen Cultuurbereik, Cultuureducatie, Amateurkunsten, Podiumkunsten en Festivals.

Beleidsterrein Podiumkunsten

De provincie Drenthe wil bereiken dat er sprake is van een goed en gespreid aanbod van podiumkunsten in Drenthe waarin zowel de noordelijke gezelschappen als Drentse initiatieven een belangrijke rol spelen. De Drentse initiatieven dragen bij aan verbetering van de programmering van de Drentse podia en geven educatieve projecten een kans. Daarnaast is het aanbod van artistiek inhoudelijke producties vergroot en is er sprake van een kruisbestuiving tussen professionals en amateurs. De podiumkunstinstanties die van de provincie Drenthe voor een periode van maximaal twee jaar subsidie ontvangen, zijn opgenomen in de cultuurnota. De provincie zal na iedere twee jaar evalueren of de productie van deze podiumkunstinstanties aan de verwachtingen voldoet waarbij bijsturing en in het uiterste geval ook beëindiging van de subsidierelatie tot de mogelijkheden behoort.

Beleidsterrein festivals

De provincie richt zich op kwaliteitsverbetering, verdere professionalisering en op nieuwe initiatieven voor grootschalige festivals waarmee Drenthe zich op de kaart zet. Festivals die zich in kwalitatief opzicht hebben bewezen ontvangen minimaal twee jaar subsidie van de provincie. Na afloop van deze twee jaar gaat de provincie bezien in hoeverre de festivals hebben voldaan aan de prestatieafspraken. Instellingen kunnen een beroep doen op het festivalbureau van de provincie Drenthe. Dit festivalbureau ondersteunt en adviseert het veld en blijft festivals initiëren en faciliteren.

Procesmatige veranderingen cultuurbeleid

Daarnaast geeft de provincie Drenthe in haar cultuurnota aan dat kijkend naar de procesmatige veranderingen er zeker sprake is van een trendbreuk met het verleden. Onderstaande verandering zet de provincie Drenthe in omdat zij in de huidige cultuurperiode een subsidiebeleid wil voeren waarbij sprake is van verminderde afhankelijkheid van vaste subsidies aan instellingen, minder gefixeerde subsidierregels en meer flexibele budgetten die aan bepaalde doelstellingen zijn gekoppeld. De uitvoeringsbureaucratie moet onder de huidige cultuurperiode afnemen²⁴.

De provincie Drenthe wil in de huidige cultuurperiode de kwaliteit van kunst en cultuur in Drenthe op een hoger plan brengen. Daarnaast wil de provincie Drenthe het publieksbereik van culturele activiteiten vergroten. De provincie wil dit bereiken door culturele activiteiten die bijdragen aan de door haar gewenste versterking van cultuur financieel te ondersteunen. Daarnaast gaat de provincie Drenthe de uitvoering van het subsidiebeleid zodanig organiseren dat er sprake is van meer flexibiliteit, efficiency en effectiviteit.

In haar cultuurnota geeft de provincie Drenthe per cultuurdrager en de hieronder vallende beleidsterreinen aan welk beleid haar voor ogen staat en welke concrete activiteiten zij voorstelt om de gewenste situatie te bereiken. De subdoelen van het cultuurbeleid, bijbehorende indicatoren en streefwaarden heeft de provincie Drenthe in haar financiële stukken benoemd. Onderstaande voorbeelden illustreren hoe de provincie Drenthe haar culturele doelstellingen in de financiële stukken heeft opgenomen.

24 Deze procesmatige veranderingen hebben betrekking op:

- Terugdringen van uitvoeringsbureaucratie;
- Meer projectmatig werken;
- Provinciale overzichtspostie benutten;
- Hulp en ondersteuning bieden aan culturele instellingen;
- Gemeenten zien als essentiële partner bij uitvoering van het cultuurbeleid;
- Heldere afspraken met instellingen;
- Gerichte inzet van adviescommissies.

Cultuurnota provincie Drenthe 2005-2008, 'De kunst van het combineren', pagina's 10 en 11.

Ter illustratie

Aantal bezoekers aan Drentse Musea

De cultuurnota benoemt als één van de doelstellingen van de cultuurdrager 'Informatiekanalen' dat het publieksbereik moet worden vergroot. In de productenraming 2006²⁵ zijn subdoel, indicator en streefwaarde (400.000 bezoekers aan Drentse musea) van deze doelstelling opgenomen. Gegevens over de realisatie van deze doelstelling (gerealiseerde bezoekersaantallen) zijn niet opgenomen in de jaarstukken 2006²⁶.

Toename Drentse producties

De cultuurnota benoemt als één van de doelstellingen voor het beleidsterrein podiumkunsten dat er meer Drentse producties ontwikkeld moeten worden. In de productenraming 2006 zijn hiervoor subdoel, indicator en streefwaarde benoemd. Als streefwaarde is opgenomen dat in 2006 drie extra noordelijke voorstellingen in Drenthe worden gerealiseerd. Daarbij is niet aangegeven of met 'noordelijke' voorstellingen ook Drentse producties zijn bedoeld. De jaarstukken 2006 vermelden dat er 10 extra voorstellingen zijn gerealiseerd²⁷.

Festivals

In de productenraming 2006 is als indicator voor het beleidsterrein festivals opgenomen: 'festivals met een hoogwaardige programmering en een sterke organisatie'. De realisatiegegevens over 2006 gaan uitsluitend over het aantal festivals in 2006²⁸.

Beoordeling

De Rekenkamer vindt het niet gewenst dat de provincie Drenthe de subdoelen, bijbehorende indicatoren en streefwaarden verspreid over diverse stukken opneemt. Vanuit het oogpunt dat beleidsinformatie toegankelijk en helder moet zijn voor de gebruikers van deze informatie, ligt het voor de hand dat de te realiseren doelstellingen, subdoelen, indicatoren, streefwaarden en activiteiten in samenhang zijn opgenomen in de cultuurnota. Dit teneinde te voorkomen dat het cultuurbeleid een 'zoekplaatje' wordt, zoals dat nu het geval is. Daarnaast constateert de Rekenkamer dat de vertaling van het cultuurbeleid uit de cultuurnota in de financiële stukken niet goed is verlopen. De provincie Drenthe heeft in haar financiële stukken de 'gewenste situaties' uit de cultuurnota globaal vertaald in subdoelen en bijbehorende indicatoren. Daardoor is de vertaling van de 'gewenste situaties' in subdoelen en indicatoren niet meer navolgbaar. Ook betwijfelt de Rekenkamer of de indicatoren die de provincie Drenthe

25 Productenraming Provincie Drenthe 2006, pagina 213.

26 Daarbij is aangegeven dat deze zo spoedig mogelijk zouden worden aangeleverd. Of dat is gebeurd, heeft de Rekenkamer niet kunnen vaststellen. Jaarstukken provincie Drenthe 2006, pagina 203.

27 Productenraming Provincie Drenthe 2006, pagina 221 en jaarstukken provincie Drenthe 2006, pagina 212.

28 Productenraming Provincie Drenthe 2006, pagina 221 en jaarstukken provincie Drenthe 2006, pagina 212.

heeft benoemd, wel de juiste indicatoren zijn aan de hand waarvan de provincie kan vaststellen of de getroffen maatregelen bijdragen aan het cultuurbeleid. De reden hiervoor is dat de indicatoren vooral betrekking hebben op meetbare zaken (zoals het publieksbereik en aantallen voorstellingen en festivals)²⁹ en niet op de beoogde inhoudelijke kwaliteitsverbetering van cultuur. Ten slotte valt het de Rekenkamer op dat de realisatiegegevens over 2006 niet aansluiten bij de opgenomen indicatoren. De Rekenkamer is van mening dat bovenstaande manco's de doelgerichtheid van het huidig cultuurbeleid van de provincie Drenthe niet ten goede komen.

2.3 Financiële verdeling cultuurgelden

Tabel 6 vermeldt de financiële middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de realisatie van het cultuurbeleid in de periode 2005-2008. In tabel 7 zijn de financiële middelen³⁰ opgenomen die specifiek in 2006 zijn ingezet voor de realisatie van de cultuurdragers en bijbehorende beleidsterreinen uit de cultuurnota³¹. Deze gegevens zijn ontleend aan de programmaverantwoording³².

Tabel 6: Inzet beleidsgelden cultuur 2005-2008 in euro's (x 1.000)

Programmalijnen	2005	2006	2007	2008
Beeldkwaliteit	507	494	500	507
Het grote publiek	2.994	2.870	2.794	2.797
Informatiekanalen	12.890	13.167	13.957	13.670
Onvoltooid verleden tijd	1.218	1.321	1.236	1.264
Taligheden	226	225	231	238
Totaal Cultuurnota	17.836	18.077	18.719	18.476

29 Deze constatering strookt met een conclusie van de door de Rekenkamer uitgevoerde quick-scan naar noordelijke cultuursubsidies die de Rekenkamer op 15 november 2007 heeft gepubliceerd. Deze komt er kort samengevat op neer dat de huidige prestatie-indicatoren nauwelijks geschikt zijn om de effectiviteit van de noordelijke inspanningen te beoordelen.

30 De opgenomen bedragen zijn afgerond, door deze afrondingsverschillen kan het voorkomen dat de kolommen uit tabellen 6 en 7 niet juist optellen.

31 Naast de in de tabel gepresenteerde beschikbare middelen zijn er vanuit de herverdeling van middelen binnen de nota 'Mensen in het Middelpunt' bij onder andere Programmalijn 'Parels in Drenthe' middelen beschikbaar gesteld ter uitvoering van het daarin gestelde beleid.

32 Jaarstukken provincie Drenthe 2006 d.d. 3 april 2007.

Tabel 7: Programmaverantwoording beleids gelden cultuur, 2006 in euro's (x1.000)

Cultuurdragers	2006	Realisatie 2006 ³³	Vershil
Beeldkwaliteit	494	621	+128
Het grote publiek	2.870	2.653	-217
Informatiekanalen ³⁴	13.167	14.441	+1.274
Onvoltooid verleden tijd / Taligheden	1.546	1.860	+314
Totaal Cultuurnota	18.077	19.575	+1.499

De provincie Drenthe heeft in de cultuurnota de culturele instellingen benoemd die zij (al dan niet in noordelijk verband) financieel ondersteunt. Daarnaast geeft de provincie in de cultuurnota aan dat zij aan de versterking van de culturele infrastructuur en nieuwe projecten in 2006 ongeveer 2,5%³⁵ van haar budget zal besteden.

Beoordeling

Uit het onderzoek door de Rekenkamer blijkt dat de provincie Drenthe haar cultuurbudget met name inzet ter behoud en versterking van de kwaliteit van bestaande (professionele) culturele instellingen die zijn opgenomen in de cultuurnota³⁶. De financiële middelen die de provincie Drenthe heeft voor het stimuleren van nieuwe initiatieven op het gebied van cultuur, zijn zeer beperkt. De Rekenkamer vindt dit opvallend omdat de provincie Drenthe in haar cultuurnota aangeeft veel waarde te hechten aan nieuwe culturele impulsen en initiatieven vanuit het veld.

33 De in de tabel opgenomen bedragen zijn de in 2006 gerealiseerde kosten van de cultuurdragers.

34 De gerealiseerde programmakosten voor bibliotheken en regionale omroep ad € 10.816.000,- zijn opgeteld bij de gerealiseerde programmakosten voor archieven en musea ad € 3.624.000,-.

35 Cultuurnota provincie Drenthe 2005 - 2008, 'De kunst van het combineren', pagina's 33 en 42. Voor de berekening van dit percentage zijn de budgetten voor de cultuurdragers 'Het grote publiek' en 'Informatiekanalen' in 2006 als uitgangspunt genomen.

36 In bijlage 1 is per onderzochte culturele instelling de omvang van deze provinciale ondersteuning in beeld gebracht.

3 Subsidieverlening en -vaststelling

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is op hoofdlijnen beschreven hoe het subsidieproces in de provincie Drenthe verloopt. Dit hoofdstuk geeft ook inzicht in de informatie die de provincie voor subsidieverstrekking van culturele instellingen vraagt en de hieraan verbonden administratieve lasten voor deze instellingen. Waar in dit hoofdstuk gesproken wordt van 'resultaten', verstaat de Rekenkamer hieronder: 'de rechtstreekse gevolgen van een uitgevoerde activiteit' (zoals bijvoorbeeld het publieksbereik en de publiekswaardering)³⁷.

3.2 Subsidieproces

*Subsidievormen in de ASV Drenthe*³⁸

De provincie Drenthe verstrekt zowel prestatie- als waarderingssubsidies. Zowel de prestatiesubsidies als de waarderingssubsidies kunnen voor in tijd beperkte activiteiten (incidentele subsidies) of voor een subsidiejaar (per boekjaar verstrekte subsidies) worden verstrekt. In beginsel verstrekt de provincie de subsidies voor een periode van maximaal één jaar. In uitzonderingsgevallen, met voorafgaande toestemming van Provinciale Staten, kan de provincie de subsidie verstrekken voor een meerjarige periode met een maximum van drie jaar. Uit het onderzoek door de Rekenkamer is gebleken dat de provincie Drenthe met name prestatiesubsidies³⁹ verstrekt op basis van de inspanningen en activiteiten van de subsidieaanvrager voor de duur van één tot maximaal vier jaar.

Sinds 2005⁴⁰ is de Algemene Subsidieverordening Drenthe 2004 van toepassing bij de afhandeling van de culturele subsidies. In deze verordening kiest de provincie voor het prestatiemodel als instrument voor het jaarlijks verlenen van subsidies. Dit vloeit voort uit het beleidsvoornemen van de provincie om niet langer het in stand houden van instellingen te subsidiëren maar de te leveren resultaten.

37 De provincie Drenthe verstaat onder 'resultaat': het rechtstreeks gevolg van deze activiteiten of inspanningen over een bepaalde periode voor de burger. Deze informatie is verkregen in het interview met de provincie Drenthe d.d. 17.03.08.

38 De prestatiesubsidie is aan te merken als een subsidie waarbij de subsidieverstrekker (de provincie) de activiteiten die met de subsidie worden verricht inhoudelijk wil sturen op resultaten die voortvloeien uit de provinciale doelstellingen terzake. Onder waarderingssubsidie wordt de subsidie verstaan die is bedoeld om bepaalde activiteiten aan te moedigen. Deze begripsomschrijvingen zijn opgenomen in de Algemene Subsidieverordening Drenthe 2004. Het proces van subsidieverstrekking is uitvoerig beschreven in bijlage 3.

39 Soms is er wel sprake van een waarderingssubsidie zoals bijvoorbeeld de verstrekte subsidie aan Stichting Schone Kunsten rond 1900.

40 Daarbij moet volgens de provincie Drenthe 2005 worden beschouwd als het overgangsjaar. Vanaf 2006 moet volledig conform de Algemene Subsidieverordening Drenthe 2004 worden gewerkt.

Daarbij lijkt de provincie te kiezen voor een vorm van prestatiesubsidie waarbij direct aanwijsbare producten het concrete resultaat zijn van gerealiseerde activiteiten.

Aanvraag subsidie

De provincie Drenthe heeft in de cultuurnota 'De kunst van het combineren' de culturele instellingen aangewezen die gedurende een periode van minimaal één jaar en maximaal vier jaar (dit zijn met name de musea) een prestatiesubsidie ontvangen. Uit het onderzoek door de Rekenkamer blijkt dat deze culturele instellingen jaarlijks een aanvraag indienen om toekenning van de (gebudgetteerde) prestatiesubsidies. De aanvraag gaat altijd vergezeld van een activiteitenplan waarin de instellingen de activiteiten benoemen die zij in het komende jaar gaan uitvoeren⁴¹. De meeste activiteitenplannen⁴² omschrijven de resultaten die de instellingen met hun activiteiten beogen. Daarnaast zijn bij de aanvraag in de meeste gevallen⁴³ productbegrotingen gevoegd.

Verlening subsidie

Op basis van de (jaarlijkse) aanvraag verleent de provincie Drenthe de prestatiesubsidie per jaar of indien het een incidentele prestatiesubsidie betreft, voor de duur van de aangevraagde activiteit. De provincie Drenthe legt in circa een derde⁴⁴ van de onderzochte dossiers in de beschikking tot verlening van subsidie de beoogde resultaten van de gesubsidieerde activiteiten vast. In de overige gevallen benoemt de provincie niet de beoogde resultaten maar volstaat zij met het benoemen van de te verrichten activiteiten. Uit het onderzoek door de Rekenkamer blijkt dat de resultaten die de provincie beoogt, meestal zijn beschreven in termen van publieksbereik. Daarbij verschilt de mate van concreetheid (meetbaarheid) per geval.

Ter illustratie

Poppenspelfestival

In de beschikking tot verlening van subsidie neemt de provincie als beoogd resultaat op: '4.000 bezoekers waarvan 600 leerlingen in het kader van culturele en kunstzinnige vorming'.

Bevrijdingsfestival

In de beschikking tot verlening van subsidie neemt de provincie als beoogd resultaat op: 'een gevarieerd aanbod en het aantrekken van een breed publiek met bezoekers uit heel Drenthe'.

De provincie Drenthe geeft als reden voor het zeer verschillend omschrijven van de beoogde resultaten, dat zij sinds de invoering

41 Daarbij valt het de Rekenkamer op dat voor het opstellen van deze activiteitenplannen door de instellingen nauwelijks gebruik is gemaakt van het door de provincie Drenthe voorgeschreven format.

42 In 29 van de 40 ingediende activiteitenplannen.

43 In 39 van de 41 onderzochte dossiers zijn deze documenten beide in het dossier aangetroffen.

44 In 13 van de 41 onderzochte verleningbeschikkingen zijn de beoogde resultaten van de gesubsidieerde activiteiten beschreven.

van de nieuwe subsidieverordening in 2005, in 2006 nog zoekende was naar de juiste omschrijving van de producten en (beoogde) resultaten. Hierdoor kan het voorkomen dat de culturele producten en (beoogde) resultaten op de diverse beleidsterreinen verschillend zijn omschreven⁴⁵.

Definitieve vaststelling subsidie

Het onderzoek wijst uit dat de provincie Drenthe in nagenoeg⁴⁶ alle onderzochte gevallen de subsidie definitief heeft vastgesteld. Op basis van de Algemene Subsidieverordening Drenthe 2004 en de keuze van de provincie Drenthe voor prestatiesubsidies voor de realisatie van culturele producten verwacht de Rekenkamer dat de provincie Drenthe bij de definitieve vaststelling van de subsidies beoordeelt of de afgesproken activiteiten zijn uitgevoerd en tot welke resultaten deze activiteiten hebben geleid.

Uit alle vaststellingsbeschikkingen blijkt duidelijk voor welke activiteiten de provincie de subsidie definitief toekent. De Rekenkamer stelt daarbij vast dat de provincie Drenthe in circa de helft van de onderzochte dossiers⁴⁷ kort ingaat op het resultaat dat met de culturele activiteiten is behaald. Zoals in hoofdstuk 4 van dit rapport wordt toegelicht, gaan deze resultaten meestal over het gerealiseerd publieksbereik en het aantal gerealiseerde voorstellingen. Soms betreffen deze resultaten ook de publiekswaardering. Onderstaand voorbeeld illustreert hoe de provincie Drenthe de behaalde resultaten in de vaststellingsbeschikkingen opneemt.

Ter illustratie

Stichting Daarom / Richard's Ring

De provincie geeft in haar vaststellingsbeschikking aan dat de voorstelling Richard's Ring alleen al in 2006 910 bezoekers (beoogd waren 640 bezoekers) heeft getrokken. Ook de andere voorstellingen hebben wat betreft bezoekersaantallen goed gedraaid.

De Rekenkamer is ook nagegaan of de provincie financiële maatregelen treft indien de werkelijke lasten meer dan 10% lager zijn uitgevallen dan de begrote lasten van de gesubsidieerde activiteiten. In bijna eenderde van de onderzochte⁴⁸ dossiers zijn de werkelijke lasten meer dan 10% lager uitgevallen dan de begrote lasten. In één dossier, waarbij tevens sprake was van het niet doorgaan van bepaalde activiteiten, heeft de provincie Drenthe de subsidie lager vastgesteld⁴⁹.

45 Deze informatie is verkregen in het interview met de provincie Drenthe d.d.17.03.08.

46 Het gaat hier om 37 van de 41 onderzochte dossiers die de provincie definitief heeft vastgesteld.

47 Om precies te zijn: in 20 van de 37 vaststellingsbeschikkingen.

48 Om precies te zijn in 15 van de 41 onderzochte dossiers.

49 Dit betreft de subsidie aan de Noordelijke Stichting Koorzang en Koorscholing waarbij één van de gesubsidieerde activiteiten niet is doorgegaan. De provincie Drenthe stelde de subsidie definitief 1.000,- euro lager vast.

Daarnaast blijkt uit het onderzoek door de Rekenkamer dat in ongeveer 18%⁵⁰ van de onderzochte dossiers de aanwezige verantwoordingsinformatie ontoereikend is om vast te stellen of de afgesproken activiteiten inderdaad zijn uitgevoerd zoals was afgesproken.

3.3 Kwaliteitsbeoordeling culturele activiteiten

De provincie Drenthe laat de culturele activiteiten waaraan zij prestatiesubsidies per boekjaar toekent niet inhoudelijk beoordelen door onafhankelijke deskundigen. Deze inhoudelijke beoordeling laat de provincie wel uitvoeren bij de afhandeling van incidentele prestatiesubsidies, ingediend op grond van de Subsidieregeling Actieplan Cultuurbereik Drenthe 2006-2008⁵¹. Bij deze subsidies is er sprake van een inhoudelijke beoordeling van de culturele activiteiten door de Provinciale Adviescommissie Cultuurbereik⁵². Voor deze inhoudelijke beoordeling zijn in de hiervoor genoemde subsidieregeling toetsingscriteria opgenomen⁵³.

Uit het bovenstaande blijkt dat de provincie Drenthe ervoor heeft gekozen om bepaalde incidentele culturele activiteiten wel te onderwerpen aan een inhoudelijke toetsing en de overige culturele activiteiten niet. Uit het gesprek met voornoemde adviescommissie is het beeld naar voren gekomen dat de reden hiervoor waarschijnlijk is gelegen in het feit dat het bij deze incidentele subsidies gaat om vrij besteedbare gelden en keuzes moeten worden gemaakt in de toekenning ervan. Dit ligt anders voor de toekenning van de prestatiesubsidies per boekjaar die op basis van de cultuurnota al vooraf zijn toebedeeld aan de in deze nota opgenomen culturele instellingen.

Het gevolg van deze handelwijze is dat de culturele activiteiten die de provincie Drenthe subsidieert door middel van een prestatiesubsidie per boekjaar, niet inhoudelijk zijn beoordeeld door onafhankelijk deskundigen. Dit vindt de Rekenkamer opvallend omdat zij, nu de provincie Drenthe zich de verbetering van de kwaliteit van cultuur ten doel heeft gesteld, verwacht dat de provincie zich op de hoogte laat stellen van de inhoudelijke kwaliteit van de gerealiseerde culturele activiteiten. De provincie Drenthe zou hiermee een stap kunnen zetten in het vaststellen van de door haar gewenste kwaliteitsverbetering van cultuur.

50 Het betreft 7 van de 41 onderzochte dossiers.

51 Deze inhoudelijke beoordeling door externen heeft de provincie Drenthe niet in het leven geroepen voor de afhandeling van aanvragen die worden ingediend op grond van de subsidieregelingen Stimulering professionalisering Drentse musea 2006-2008.

52 De werkzaamheden van deze adviescommissie eindigen met ingang van 1 januari 2009.

53 Dit geldt ook voor de subsidieregeling Stimulering professionalisering Drentse musea 2006-2008 en de Beleidsregel culturele festivals die vanaf 2007 van kracht is.

De Rekenkamer constateert dat de provincie Drenthe niet kan vaststellen in hoeverre haar subsidiëring van culturele activiteiten bijdraagt aan de gewenste kwaliteitsverbetering van de cultuur in Drenthe. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat de provincie voor het overgrote deel van de activiteiten die zij subsidieert, geen inzicht heeft in de inhoudelijke kwaliteit en resultaten van deze activiteiten.

3.4 Informatieverplichtingen

De provincie Drenthe baseert de informatieverplichtingen voor culturele instellingen die een prestatiesubsidie of een waarderingssubsidie ontvangen op de Algemene Subsidieverordening Drenthe 2004. Deze informatieverplichtingen zijn per subsidievorm in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 8: *Overzicht aan te leveren informatie structurele subsidies per periode*

Incidentele prestatiesubsidie	Prestatiesubsidie per boekjaar
Verslag over de financiële positie van de aanvrager ⁵⁴ ;	
Jaarlijks activiteitenplan met daarin de door aanvrager te verrichten prestaties ⁵⁵ ;	Jaarlijks activiteitenplan met daarin de door aanvrager te verrichten prestaties;
Begroting;	Productbegroting; Balans; Plan voorzieningen – en reserves; Inschrijving Handelsregister;
Tussentijds verslag + (eventueel) jaarrekening;	Tussentijds verslag + (eventueel) jaarrekening;
Activiteitenverslag;	Activiteitenverslag;
Verantwoording overige subsidieverplichtingen	Verantwoording overige subsidieverplichtingen

Gaat de subsidievaststelling de financiële grens van € 50.000,- te boven, dan dient de jaarrekening of het financieel verslag vergezeld te

54 Vraagt een instelling voor de eerste maal subsidie aan dan kan verzocht worden om overlegging van: de door het bestuur gewaarmerkte balans aan het einde van het vorige boekjaar; de rekening van baten en lasten van het vorige boekjaar; een op de onder a en b genoemde stukken, betrekking hebbende toelichting en een accountantsverklaring; de statuten of reglementen van de rechtspersoon.

55 In het activiteitenplan moet het volgende worden opgenomen: waar en wanneer de activiteit(en) worden uitgevoerd; welke (meetbare) prestaties zullen worden verricht; wat de beoogde effecten zijn; wat de relatie van die activiteit(en) is met het beleid van de provincie en indien daarvan sprake is, welke doelgroepen met de activiteit(en) worden bereikt.

gaan van een goedkeurende verklaring van een accountant.

De informatie die de provincie Drenthe van instellingen verlangt, is naar het oordeel van de Rekenkamer als zodanig niet buitenproportioneel. Wel is het opvallend dat met de beschikbaar gestelde informatie, zowel inhoudelijk als financieel, weinig wordt gedaan. In dat verband is het maar zeer de vraag of de van de instellingen gevraagde inspanningen de moeite lonen.

4 Culturele activiteiten en opbrengsten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn per onderzocht deelgebied de hoofdactiviteiten van de culturele instellingen en de door de culturele instellingen benoemde resultaten van hun uitgevoerde activiteiten weergegeven. Deze informatie is afkomstig uit activiteitenplannen en de inhoudelijke eindverantwoording die de culturele instellingen jaarlijks in het kader van de subsidieverstrekking aan de provincie Drenthe verstrekken. Het hoofdstuk beschrijft vervolgens de uitkomsten van het verdiepend onderzoek door de Rekenkamer naar de opbrengsten van de gerealiseerde culturele activiteiten. Het hoofdstuk sluit af met een beschrijving van de bijdrage van de onderzochte culturele activiteiten aan het provinciaal cultuurbeleid. Waar in dit hoofdstuk gesproken wordt van 'opbrengsten', verstaat de Rekenkamer hieronder: 'de maatschappelijke effecten en neveneffecten die optreden als gevolg van een uitgevoerde activiteit' (zoals bijvoorbeeld de toename van het toerisme).

4.2 Activiteiten en resultaten culturele instellingen

Uitvoering activiteiten conform afspraak

De Rekenkamer is voor de culturele activiteiten van musea, podiumkunsten en festivals uitgevoerd in 2006, nagegaan of deze overeen komen met de activiteiten waarvoor de provincie Drenthe subsidie heeft verleend. De Rekenkamer heeft in bijna 70% van de onderzochte dossiers kunnen vast stellen dat de activiteiten die zijn benoemd in de verleningsbeschikking daadwerkelijk zijn uitgevoerd⁵⁶. De Rekenkamer constateert in zes dossiers dat de activiteiten deels zijn uitgevoerd en in zeven dossiers dat de aanwezige verantwoordingsinformatie ontoereikend is om dit vast te kunnen stellen⁵⁷. Zoals hiervoor al is aangegeven, heeft de provincie Drenthe hieraan in één geval financiële gevolgen verbonden door de definitieve subsidie lager vast te stellen.

Beoordeling

De Rekenkamer vindt het achterwege blijven van maatregelen opmerkelijk omdat dit niet strookt met het provinciaal cultuurbeleid en subsidiebeleid waarin de provincie nadrukkelijk kiest voor het subsidiëren van activiteiten. De Rekenkamer is van mening dat deze keuze veronderstelt dat wanneer activiteiten deels niet zijn gerealiseerd dan wel niet duidelijk is of deze zijn gerealiseerd, de provincie Drenthe hieraan gevolgen verbindt. De Rekenkamer constateert dat dit in de meeste gevallen niet is gebeurd. De provincie Drenthe brengt haar uitgangspunten van prestatiesubsidiëring bij de afhandeling van de onderzochte culturele subsidies derhalve niet in de praktijk.

⁵⁶ Het gaat hier om 28 van de 41 onderzochte dossiers.

⁵⁷ Voor uitvoerige informatie wordt verwezen naar bijlage 3.

Activiteiten en resultaten musea

Over het algemeen brengt een museum rond één of een aantal thema's voorwerpen bijeen, behoudt deze en stelt deze (voor een deel) tentoon. Thema's kunnen bijvoorbeeld zijn eigentijdse kunst, de provinciale geschiedenis of een ambacht. Musea verrichten doorgaans activiteiten die betrekking hebben op exposities, tentoonstellingen, de vaste collectie, beheer & onderhoud en uit te brengen publicaties. Daarnaast ontplooiën musea soms commerciële activiteiten (die niet gesubsidieerd worden door de provincie). Te denken valt aan de verhuur van ruimtes of de verkoop van boeken.

De musea geven in hun inhoudelijke eindverslagen aan wat het aantal tentoonstellingen en andere publieksactiviteiten is geweest en hoeveel bezoekers het museum heeft getrokken. De musea verstrekken informatie over de kenmerken van die bezoekers, in het algemeen is het aantal scholieren apart aangegeven. De musea geven daarnaast inzicht in de veranderingen in hun collectie. Verder benoemen musea regelmatig het aantal vrijwilligers en de samenwerking met andere instellingen als resultaat van hun activiteiten

Activiteiten en resultaten podiumkunsten

Podiumkunstinstellingen ontwikkelen en spelen voorstellingen, concerten en producties en/of bieden mogelijkheden tot (talent) ontwikkeling.

De inhoudelijke verslagen over de activiteiten van de instellingen op het gebied van de podiumkunsten geven in het algemeen inzicht in het aantal voorstellingen dat is gespeeld, het aantal mensen dat deze voorstelling heeft gezien, en de kenmerken van de bezoekers (leeftijd, herkomst). In een aantal gevallen verstrekken de culturele instellingen informatie over de publiekswaardering van hun activiteiten en geven zij informatie over de acteurs, musici en dansers die de activiteit uitvoeren.

Activiteiten en resultaten festivals

Voor wat betreft festivals zijn de activiteiten van de instellingen het organiseren van een festival. Een festival duurt doorgaans één of een aantal dagen en kent een centraal thema zoals toegankelijke klassieke muziek, vrijheid of talentontwikkeling. De programmering van het festival is opgebouwd rond dit thema.

In alle dossiers over festivals⁵⁸ wordt in de verslagen aangegeven hoeveel bezoekers het festival heeft getrokken. In een aantal gevallen verstrekken de culturele instellingen informatie over de publiekswaardering van hun activiteiten en geven zij informatie over de acteurs, musici en dansers die de activiteit uitvoeren.

58 Met uitzondering van de Manifestatie Oranjekanaal.

4.3 Maatschappelijke effecten

Uit het onderzoek door de Rekenkamer blijkt dat de provincie Drenthe in de meeste onderzochte dossiers informatie verkregen over de bereikte resultaten van de culturele activiteiten. Voor een aantal geselecteerde culturele activiteiten is de Rekenkamer nagegaan wat de maatschappelijke opbrengsten van deze culturele activiteiten zijn. Deze paragraaf beschrijft de uitkomsten van dit verdiepend onderzoek naar de culturele opbrengsten⁵⁹. Enkele van deze cultuurcases zijn in deze paragraaf ter illustratie opgenomen.

De provincie Drenthe is van mening dat cultuur wezenlijk bijdraagt aan een goede woonomgeving. Daarnaast kan met culturele evenementen de sociale cohesie worden versterkt. Ook ziet de provincie Drenthe mogelijkheden voor de verdere ontwikkelingen van het cultuurtoerisme. Cultuurtoerisme versterkt volgens de provincie het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid⁶⁰.

Het verdiepend onderzoek door de Rekenkamer wijst uit dat verreweg de meeste culturele instellingen geen inzicht hebben in de economische spin-off van hun activiteiten. Indien culturele instellingen hiernaar wel studie hebben laten verrichten, dan zijn in deze studies de bestedingen van de cultuurbezoekers berekend waarbij onderscheid is gemaakt tussen toeristen en de plaatselijke bevolking. De veronderstelling daarbij is dat met name de bestedingen van toeristen en andere bezoekers van buiten een positieve bijdrage leveren aan de lokale economie.

Het verdiepend onderzoek wijst ook uit dat de provincie en culturele instellingen geen gegevens hebben over de veronderstelde relatie tussen cultuur en bedrijfsvestigingen. Dit is niet vreemd aangezien volgens de literatuur het bewijs voor het feit dat cultuur en het cultuuraanbod een locatiefactor is bij bedrijfsvestigingen, weinig overtuigend is. Beschouwd vanuit de productiefunctie van bedrijven ligt het niet voor de hand dat bedrijven rechtstreeks op cultuur zullen afkomen. Er is volgens de literatuur wel een indirect verband tussen cultuur en de vestiging van bedrijven. Cultuur trekt hoogopgeleiden aan. Deze 'voorraad human capital' trekt op haar beurt weer bedrijven aan⁶¹. De relatie tussen cultuur en de vestiging van bedrijven loopt derhalve via de aantrekkingskracht van een goed cultureel klimaat op (potentieel) personeel.

59 Een uitvoerige beschrijving van deze cultuurcases is opgenomen in bijlage 2.

60 Cultuurnota provincie Drenthe 2005-2008, 'De kunst van het combineren', pagina's 12 en 13.

61 Zie: Glaeser, E.L. Saiz, A. (2003), The rise of the skilled city. NBER working paper series, 10191; Marlet, G.A., Van Woerkens, C.M.C.M. (2004), Skills and creativity in a Cross-section of Dutch Cities. Discussion Paper Series 04-29, Utrecht School of Economics, Universiteit Utrecht.

Ter illustratie

Drents Museum / economische spin-off

Het Drents museum is van mening dat het museum het imago van Assen en de provincie Drenthe versterkt en bijdraagt aan de werkgelegenheid in Assen. Het museum heeft in 2006 circa 86.600 bezoekers getrokken. Het betreft hier de bezoekers aan de drie grote en tijdelijke tentoonstellingen die het museum in 2006 heeft georganiseerd. Uit de Museummonitor waaraan het museum deelneemt blijkt dat ongeveer 71% van de bezoekers afkomstig is van buiten de provincie Drenthe. Hiervan heeft 1% de buitenlandse nationaliteit. De gemiddelde bestedingen per persoon worden geschat op € 15,- hetgeen in 2006 circa € 922.290,- aan extra bestedingen heeft opgeleverd. Verdere gegevens over bijvoorbeeld toegenomen werkgelegenheid zijn niet beschikbaar.

Het bovenstaande geeft aan dat de redenering van de provincie Drenthe dat cultuurtoerisme het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid versterkt enige nuancering behoeft.

Daarnaast blijkt uit het verdiepend onderzoek dat de culturele instellingen gegevens hebben over het aantal vrijwilligers dat voor hen werkzaam is. De culturele instellingen kunnen niet aangeven of deze inzet van vrijwilligers bijdraagt aan de sociale cohesie binnen de lokale gemeenschap.

Ter illustratie

Manifestatie Oranjekanaal / sociale spin-off

Deze manifestatie was een keten van activiteiten (muziek, theater, beeldende kunst, dorpsfeesten, excursies) langs het Oranjekanaal en vond plaats in de periode juni – november 2006. Volgens de organisator van het festival, het Drents Plateau, hebben veel lokale instellingen en vrijwilligers meegeholpen bij de organisatie van de manifestatie. Of er hierdoor daadwerkelijk meer sociale cohesie is ontstaan kan de Rekenkamer niet vaststellen.

De Rekenkamer constateert op basis van het verdiepend onderzoek dat enige economische spin-off van grotere instellingen als het Drents Museum wel mag worden aangenomen. De Rekenkamer kan dit voor de economische spin-off van de onderzochte festivals niet vaststellen. Of de onderzochte culturele activiteiten ook bijdragen aan de door de provincie gewenste sociale spin-off van cultuur kan de Rekenkamer eveneens niet vaststellen.

4.4 Bijdrage culturele opbrengsten

Uit hoofdstuk 4 is duidelijk geworden dat de provincie Drenthe en de culturele instellingen doorgaans een redelijk beeld hebben van sommige resultaten van het cultuurbeleid zoals bezoekersaantallen en in een aantal gevallen publiekswaardering. Dat is veel minder het geval

voor de opbrengsten van cultuur, zoals de economische impact van cultuur of sociale gevolgen. Bij gebrek aan die gegevens is de bijdrage van culturele activiteiten aan de doelen van het provinciaal beleid dan ook vrijwel niet vast te stellen. Bovendien zijn, zoals aangegeven in de hoofdstukken 2 en 3, de doelen van het provinciaal beleid veelal erg globaal geformuleerd en bij subsidieverlening in de meeste gevallen vertaald in te ondernemen activiteiten en niet in beoogde resultaten of effecten.

5 Conclusies en aanbevelingen

In haar cultuurbeleid streeft de provincie Drenthe naar behoud van de culturele infrastructuur. Daarnaast wil de provincie de culturele infrastructuur in Drenthe, die als 'ijl' is bestempeld, versterken door het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe culturele initiatieven en impulsen. De provincie Drenthe wil een subsidiebeleid voeren dat zorgt voor een efficiënte inzet van provinciale subsidiemiddelen in relatie tot het realiseren van provinciale doelstellingen.

De Rekenkamer heeft waardering voor de doelgerichte benadering van het cultuurbeleid waarin de provincie Drenthe expliciet kiest voor een pro-actief cultuurbeleid met voldoende sturing door de provincie⁶². Ook heeft de Rekenkamer waardering voor de goede bewaking van het subsidieproces door de provincie.

Niettemin concludeert de Rekenkamer dat de uitvoering van het cultuurbeleid achterblijft bij de doelgerichtheid die de provincie Drenthe nastreeft. Het gevolg is dat er sprake is van een reactief cultuurbeleid, waarbij de bestaande culturele instellingen en niet de provincie Drenthe de uitvoering bepalen. De Rekenkamer wijst hiervoor de volgende oorzaken aan.

In de eerste plaats constateert de Rekenkamer dat de provincie Drenthe in het overgrote deel van de gevallen geen inzicht heeft in de inhoudelijke kwaliteit van de culturele activiteiten. Door het ontbreken van dit inzicht kan de provincie niet vaststellen wat deze activiteiten bijdragen aan de gewenste kwaliteitsverbetering van de cultuur in Drenthe. In de tweede plaats stelt de Rekenkamer vast dat de provincie Drenthe de bedoeling en mogelijkheden van prestatiesubsidiëring niet benut aangezien geen gevolgen verbonden aan het niet (volledig) realiseren van culturele activiteiten en beoogde resultaten⁶³. Daarbij vraagt de Rekenkamer zich af wat de waarde is van de afwegingen die de provincie Drenthe jaarlijks maakt bij het toekennen van de prestatiesubsidies, aangezien deze subsidies al voor een langere periode zijn vastgelegd in de cultuurnota. Ten slotte constateert de Rekenkamer dat de provincie Drenthe veel verwacht van nieuwe culturele initiatieven en impulsen, maar dat de middelen die zij beschikbaar stelt om dit te stimuleren achterblijven.

Ervan uitgaande dat het 'nieuwe' cultuurbeleid van de provincie Drenthe een voorzetting zal zijn van de keuzes en beleidslijnen zoals ingezet in de huidige cultuurperiode, geeft de Rekenkamer een aantal

62 Zie pagina's 18, 72 en 73 van de Cultuurnota provincie Drenthe 2005-2008, 'De kunst van het combineren'.

63 Het is de Rekenkamer voorts niet gebleken dat de provincie Drenthe aan culturele instellingen heeft verzocht om behoefte peilingen te verrichten teneinde na te gaan welke positie zij in de markt innemen, zie pagina 16 van de Cultuurnota provincie Drenthe 2005-2008, 'De kunst van het combineren'.

aanbevelingen en zaken ter overweging mee. De Rekenkamer beveelt de provincie Drenthe aan om:

Ten aanzien van beleid en realisatie van doelstellingen

- In de 'nieuwe' cultuurnota een samenhangende set van maatregelen en indicatoren vast te leggen, opdat de beleidsinformatie toegankelijk en helder is voor de gebruikers van deze informatie;
- Ter uitvoering van de provinciale ambitie om de ontwikkeling van nieuwe culturele initiatieven en impulsen te stimuleren, daarvoor voldoende financiële middelen beschikbaar te stellen, hetzij anderszins dergelijke initiatieven op gang te brengen.

Ten aanzien van uitvoering en proces

- Bij de afhandeling van (incidentele) prestatiesubsidies meer te sturen op de inhoudelijke culturele doelen door gevolgen te verbinden aan het niet realiseren van de voorgenomen activiteiten én de hiermee beoogde resultaten;
- De inhoudelijke kwaliteit van de culturele activiteiten die de provincie subsidieert periodiek te laten beoordelen door onafhankelijk deskundigen, opdat de provincie in staat is om vast te stellen in hoeverre deze activiteiten bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van cultuur in Drenthe.

6 Bestuurlijke reactie en nawoord Rekenkamer

De Noordelijke Rekenkamer heeft haar concept-rapport op 26 juni 2008 aangeboden voor een bestuurlijke reactie. Zij heeft het College van Gedeputeerde Staten gevraagd naar de mate waarin GS de conclusies uit het rapport onderschrijven en de mate waarin GS de aanbevelingen overnemen. De reactie per brief van 5 september 2008 is hieronder integraal weergegeven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een nawoord van de Rekenkamer.

6.1 Reactie GS Drenthe

“Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het conceptrapport “Cultuurbeleid provincie Drenthe, onderzoek naar musea, podiumkunsten en festivals.” Samen met uw onderzoek “Noordelijke cultuursubsidies”⁶⁴ vormen de aanbevelingen en conclusies een waardevolle input voor de komende cultuurperiode 2009-2012.

Het conceptrapport geeft een duidelijk beeld van wat provinciaal gesubsidieerde culturele activiteiten op het terrein van musea, podiumkunsten en festivals in het jaar 2006 hebben opgeleverd en in hoeverre deze een bijdrage leveren aan doelstellingen en ambities van de provincie op dat moment.⁶⁵

Voor de in ontwikkeling zijnde culturele en museale agenda 2009-2012 geeft u ons de volgende aanbevelingen en zaken ter overweging mee:

- 1 Ten aanzien van beleid en realisatie van doelstellingen:
 - In de ‘nieuwe’ cultuurnota een samenhangende set van maatregelen en Indicatoren vast te leggen, opdat de beleidsinformatie toegankelijk en helder is voor de gebruikers van deze informatie.

Onze reactie:

In de professionaliseringslag met subsidierelaties is door de provincie en het veld in de afgelopen cultuurperiode gezamenlijk gewerkt aan het streven naar nieuwe inhoud en het koppelen hiervan aan

64 Vastgesteld door de Noordelijke rekenkamer op 7 november 2007, het conceptrapport “Cultuurbeleid” wordt door ons als een verdiepingsslag beschouwd van het rapport “Noordelijke Cultuursubsidies”.

65 Ons cultuurbeleid voor de periode 2005-2008 is vastgelegd in de cultuurnota “De kunst van het combineren” en aanvullend in de “Contourennota cultuur, welzijn en zorg: Mensen in het middelpunt. Provinciale sociale agenda 2005-2008.” In “De kunst van het combineren” onderscheiden wij vijf cultuurdragers. Beeldkwaliteit, Het grote publiek, Informatiekanalen, Onvoltooid verleden tijd en Taligheden zijn verzamelingen voor de verschillende beleidsterreinen die het veld cultuur in Drenthe rijk is vatten. Uw onderzoek richt zich op onderdelen van deze cultuurdragers. Van de cultuurdrager Informatiekanalen heeft u het onderdeel musea onderzocht. Van de cultuurdrager Het grote publiek podiumkunsten en festivals. Uw onderzoek dekt vele activiteiten uitgevoerd binnen deze deelsterreinen.

nieuwe (beleids)instrumenten. We onderschrijven uw conclusie dat de beleidsinformatie niet altijd even toegankelijk en helder was voor de gebruikers ervan. In de komende cultuurperiode zal hier ruim aandacht aan worden geschonken en willen we methodieken, maatregelen en indicatoren verfijnen en daar waar nodig (op)nieuw ontwikkelen.

- Ter uitvoering van de provinciale ambitie om de ontwikkeling van nieuwe culturele initiatieven en impulsen te stimuleren, daarvoor voldoende financiële middelen beschikbaar te stellen, hetzij anderszins dergelijke initiatieven op gang te brengen.

Onze reactie:

De veranderde wijze van subsidiering vanaf 2006 heeft een verschuiving van beleidsinspanningen met zich meegebracht. Deze ombuigingsoperatie heeft geleid tot het vrijmaken van financiële middelen binnen het bestaande budget voor nieuwe culturele initiatieven en impulsen. In de periode 2009-2012 moeten beleidsombuigingen wederom dit effect sorteren. Naast deze wijze van flexibel werken is er extra geld beschikbaar gesteld.

2 Ten aanzien van uitvoering en proces:

(b) Bij de afhandeling van (incidentele) prestatiesubsidies meer te sturen op de inhoudelijke culturele doelen door gevolgen te verbinden aan het niet realiseren van de voorgenomen activiteiten én de hiermee beoogde resultaten;

Onze reactie:

Tijdens de cultuurperiode 2005-2008 hebben we een eerste stap gezet van "instellingssubsidie" naar "activiteitensubsidie". Een efficiënte inzet van provinciale subsidiemiddelen in relatie tot het realiseren van de provinciale doelstellingen is hiermee nagestreefd. Van deze nieuwe wijze van subsidiëring (via de Algemene Subsidieverordening Drenthe) werden in 2006 voor het eerst de resultaten zichtbaar. In het streven naar concrete prestatie-indicatoren is duidelijk geworden dat niet alle prestaties in maat en getal te vangen zijn.⁶⁶ We onderkennen dat we in 2006, grotendeels, op papier, te weinig inzicht hebben kunnen krijgen in de inhoudelijke kwaliteit en dat de mogelijkheden voor prestatiesubsidiëring niet optimaal benut zijn. Zoals gesteld in het rapport Noordelijke cultuursubsidies⁶⁷ blijkt dat door middel van accounthouderscontacten deze kennis wel aanwezig is binnen het ambtelijk apparaat. Wij zullen het subsidieproces strakker organiseren en sturen op resultaten. Aan het niet realiseren van de voorgenomen activiteiten en de hiermee beoogde resultaten zullen

66 Dit werd ook duidelijk bij het opstellen van de evaluatie van onder meer het cultuurbeleid in de nota "Mensen in het Middelpunt – halverwege. Tussenbalans CW-beleid 2005-2006". Hierin zijn de resultaten van de beleidsinspanningen tot dan toe zichtbaar gemaakt. Vooral positief bijkomende effecten van cultuur als bijdrage aan sociale cohesie, vestigingsklimaat en dergelijke laten zich niet (optimaal) meten. De verbeterde procesaandacht heeft zijn vruchten afgeworpen vanaf 2007.

67 Vergelijk het rapport Noordelijke Cultuursubsidies 7 november 2007

consequenties worden verbonden, zoals het lager vaststellen van de subsidie. Daarnaast willen we een kwalitatieve slag te maken in het (administratieve) proces: de administratieve last voor zowel meerjarige als kortdurende afspraken zal beperkt worden.

- De inhoudelijke kwaliteit van de culturele activiteiten die de provincie subsidieert periodiek te laten beoordelen door onafhankelijk deskundigen, opdat de provincie in staat is om vast te stellen in hoeverre deze activiteiten bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van cultuur in Drenthe.

Onze reactie:

De komende cultuurperiode gaan we onder meer sturen op de inhoudelijke kwaliteit van culturele activiteiten, door middel van externe kwaliteitsbeoordeling (de overheid dient zelf geen beoordelaar van cultuur te zijn) van visitatiecommissies en adviescommissies. Daarnaast gaan we de bijkomende effecten, zoals sociale cohesie en maatschappelijk effect, van cultuurbeleid inzichtelijk maken. Bovendien richten we, geheel in de lijn van het rapport *In Communi*⁶⁸, de provinciale antenne meer op gemeenten. In concreto: we zullen ons inspannen om de ketenbenadering te versterken.

Rest ons onze waardering uit te spreken voor de prettige samenwerking tussen de Noordelijke Rekenkamer en de ambtelijke staf.”

Nawoord Rekenkamer

De Rekenkamer is verheugd over het feit dat de provincie Drenthe de conclusies van de Rekenkamer onderschrijft en de aanbevelingen uit het rapport overneemt. Er is echter een verschil in prioriteiten: de provincie legt voornamelijk de nadruk op het strakker sturen op proces en resultaten, terwijl de Rekenkamer ook aandacht vraagt voor de proactieve rol van de provincie bij het formuleren en uitvoeren van haar cultuurbeleid.

68 Zie rapport “In Communi” Resultaten van het onderzoek herhaalde meting onder Drentse gemeenten: beoordeling inhoud en vormgeving provinciaal beleid op het gebied van cultuur, welzijn en zorg” (Zeijen 2008)

Bijlage 1 Culturele instellingen en financiële middelen

1.1 overzicht onderzochte instellingen en activiteiten

Musea

Instelling	Gesubsidieerde activiteit(en)
Museum de Buitenplaats	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tentoonstelling Horst Jansen ■ Tentoonstelling Carel Willink ■ Expositie 'Omzien in verwondering'
Gevangenis­museum Veenhuizen	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tentoonstelling 'Geen kant op'.
Stichting Harmonium museum Nederland	<ul style="list-style-type: none"> ■ Filmproductie '1900 Harmonisch' ■ Jubileumtentoonstelling 'Piet van Egmond'
Drents Museum	<ul style="list-style-type: none"> ■ Structurele activiteiten ■ Festival 'Praagse Lente'
Stichting Schone Kunsten rond 1900	<ul style="list-style-type: none"> ■ Registratie & werving collectie, onderhouden contacten
Hunebed centrum	<ul style="list-style-type: none"> ■ Prehistorische boerderij en activiteitenprogramma
Stichting voormalig kamp Westerbork	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uitvoering activiteitenplan
Federatie Drentse Musea	<ul style="list-style-type: none"> ■ Informatie, ondersteuning en promotie Drentse musea ■ Museummagazine

Podiumkunsten

Instelling	Gesubsidieerde activiteit(en)
Stichting Daarom	<ul style="list-style-type: none"> ■ Reprise van 'den Vos Reynaerde', Reprise van 'de eerste zonde' en voorstelling 'Richard's ring'
Stichting Kunst in Kolderveen*	<ul style="list-style-type: none"> ■ 'Reis door mijn kamer' ■ 'AIR activiteiten'
Noord Nederlands orkest*	<ul style="list-style-type: none"> ■ Concerten en kamermuziek ■ Pieter Roelf concerten
Stichting Prisma	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kunstbende
Noordelijke Stichting koorzang en koorscholing	<ul style="list-style-type: none"> ■ Concerten Capella Frisae, concerten Noordkoor, educatie ■ Project 'Koravië' en project 'Passie voor de klas'
Stichting de lege ruimte	<ul style="list-style-type: none"> ■ 'Bert en Ellen' show, voorstelling 'Stallerhof' en voorstelling 'Nauwgezet en wanhopig' ■ 4 voorstellingen uit tweede professionele circuit
Theater te Water	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zomerproductie en winterproductie
Theater De Citadel*	<ul style="list-style-type: none"> ■ Jeugdvoorstellingen
Stichting PeerGroup*	<ul style="list-style-type: none"> ■ Voorstellingen van De Sector (De Eerste Nederlandse Geschiedenis, voorstelling NNT, voorstelling Alize), Mobiel productiehuis en kleine projecten en voorstellingen (De Sector: Evolutie) ■ beeldende kunstproject
Stichting Tryater*	<ul style="list-style-type: none"> ■ Jeugdproducties (4)

Festivals

Instelling	Gesubsidieerde activiteit(en)
Stichting Bloemencorso Eelde	▪ Bloemencorso 2006
Stichting Axis	▪ Axis festival 2006
Bluesstichting Assen	▪ Organisatie Asser bluesdagen
Stichting Music in the Woods	▪ Festival Music in the Woods
Drents Plateau	▪ Manifestatie Oranje Kanaal
Stichting Haydn Muziek Festival	▪ De veertiende editie van het HMF
Stichting Pinksterblom	▪ Pinksterblomfestival 2006
Stichting Earth	▪ Organisatie van het Full Colour Festival
Stichting Music Matters	▪ Take Root festival
Stichting Festivals Vrouwenfilms Claire Obscur	▪ Festival Vrouwenfilms
Stichting Drents Poppenspeelfestival	▪ Internationaal Poppenspeelfestival Meppel
Stichting Mozart Festival 2006	▪ Mozart muziekfestival
Stichting Drentse 5 mei viering	▪ Bevrijdingsfestival

* Instellingen die (ook) subsidie ontvangen op grond van het Noordelijk Cultuurconvenant. **Vetgedrukte** instellingen en activiteiten zijn betrokken in het verdiepingsonderzoek (bijlage 2)

1.2 verdeling financiële middelen per culturele instelling

Verleende subsidies provincie in cultuurdrager 'Het grote publiek'				
Instellingen/activiteiten in onderzoek NR	Vastgestelde subsidies 2006	Begroot in cultuurnota 2006	Relatieve bijdrage van de provincie in de werkelijke totale kosten	Relatieve bijdrage van alle publieke participanten (gemeente, provincie en rijk) in de werkelijke totale kosten
Drentse producties				
Stichting de Lege Ruimte	20.000	20.000	59%	65%
Noordelijke Stichting Koorzang en Koorscholing	15.000	10.000	7%	62%
Stichting Peer-Group	*105.000	105.000	27%	84% 41%
Stichting Kunst in Kolderveen	**60.000 ⁶⁴ 20.000	60.000 Niet opgenomen	50% 31%	50% 31%
Noord Nederlands Orkest	**33.000	20.000	0%	84%
Stichting Daarom	40.000	25.000	84%	84%
De Citadel	***84.169	83.759	14%	98%
Stichting Tryater	****31.604	31.450	onbekend	onbekend
Gallili Dance	10.000	15.000	onbekend	onbekend
Theater te Water	23.859	15.724	24%	67%

69 In het dossier is geen vaststellingsbeschikking aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief 7 juli 2006.

Actieplan Cultuurbereik Drenthe 2006-2008				
<i>Instellingen/activiteiten in onderzoek NR</i>	<i>Vastgestelde subsidies 2006</i>	<i>Begroot in cultuurnota 2006</i>	<i>Relatieve bijdrage van de provincie in de werkelijke totale kosten</i>	<i>Relatieve bijdrage van alle publieke participanten (gemeente, provincie en rijk) in de werkelijke totale kosten</i>
Noordelijke Stichting Koorzang en Koorsholing	3.500	Hiervoor is totaal een budget van € 295.389,-	40%	40%
Noord Nederlands Orkest	10.000	Hiervoor is totaal een budget van € 295.389,-	3%	8%
Stichting Mozart festival 2006	15.000	Hiervoor is totaal een budget van € 295.389,-	21%	27%
Stichting de Lege Ruimte	9.909	Hiervoor is totaal een budget van € 295.389,-	100%	100%
Stichting Prisma	6.078	p.m.	28%	54%
Subsidiering festivals				
Stichting Bloemen-corso Eelde	7.500	7.500	2%	14%
Stichting Axis	12.000	9.000	23%	74%
Bluesstichting Assen	2.000	2.000	7%	15%
Stichting Music in the Woods	2.000	Niet specifiek benoemd	12%	24%
Drents Plateau (Manifestatie Oranjekanaal)	40.000 ⁶⁵	Niet specifiek benoemd	onbekend	onbekend
Stichting Haydn muziek festival	1.000	Niet specifiek benoemd	6%	onduidelijk
Stichting Pinksterblom	10.000	Niet specifiek benoemd	8%	43%
Stichting Earth (Full Colour festival)	5.700 ⁶⁶	5.700	onbekend	onbekend
Stichting Music Matters (Take Root festival)	11.200	9.200	6%	9%
Festival Vrouwenfilms	19.300	19.300	44%	48%
Stichting Drents Poppenspeelfestival	18.200	18.200	23%	35%
Stichting Drentse 5 mei viering	22.159	12.500	22%	44%

* Dit bedrag is inclusief bijdrage van € 75.000,- uit het Noordelijk Cultuurconvenant

** Dit bedrag is de bijdrage uit het Noordelijk Cultuurconvenant

*** Dit bedrag is inclusief de bijdrage van € 81.600,- uit het Noordelijk Cultuurconvenant

**** Dit bedrag is inclusief de bijdrage van € 30.700,- uit het Noordelijk Cultuurconvenant

70 In het dossier is geen vaststellingsbeschikking aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief 22 juni 2006.

Verleende subsidies provincie in cultuurdrager 'Informatiekanalen'				
Beleidsontwikkeling en kwaliteitsbevordering musea				
<i>Instellingen/ activiteiten in onderzoek NR</i>	<i>Vastgestelde subsidies 2006</i>	<i>Begroot in cultuurnota 2006</i>	<i>Relatieve bijdrage van de provincie in de werkelijke totale kosten</i>	<i>Relatieve bijdrage van alle publieke participanten (gemeente, provincie en rijk) in de werkelijke totale kosten</i>
Museum de Buitenplaats	10.000 4.000 5.000	330.000	15% 12% 16%	15% 12% 16%
Gevangenis­museum	7.125	Niet specifiek benoemd	24%	24%
Stichting Harmonium museum Nederland	2.425 1.500	Niet specifiek benoemd	42% 50%	42% 50%
Drents Museum	2.801.261 50.000	2 ⁶⁷	70% 34%	70% 50%
Stichting Schone Kunsten rond 1900	10.829 ⁶⁸	10.898	onbekend	onbekend
Hunebed centrum	100.000 ⁶⁹	100.000	onbekend	onbekend
Stichting voormalig kamp Westerbork	12.802	52.646	onbekend	onbekend
Federatie Drentse musea en oudheidkamers	2.600 ⁷⁰ 5.000	2.617	onbekend	onbekend
Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving 2005-2008				
Stichting Kunst in Kolderveen	20.000 ⁷¹	Niet specifiek benoemd	31%	31%
Stichting Peer-Group	5.000 ⁷²	Niet specifiek benoemd	41%	41%

71 Dit bedrag is opgenomen als toegekend bedrag in 2006, pagina 95 van de Cultuurnota 'De kunst van het combineren'. Dit is waarschijnlijk een drukfout.

72 In het dossier is geen vaststellingsbeschikking aangetroffen. De subsidie is verleend bij brief 22 december 2005.

73 In het dossier is geen vaststellingsbeschikking aangetroffen. De subsidie is verleend bij brief 12 januari 2006.

74 In het dossier zijn geen de vaststellingsbeschikking aangetroffen. De subsidie is verleend bij brieven 22 december 2005 en 9 juni 2006

75 Deze subsidie is toegekend voor de expositie 'Reis door mijn kamer'.

76 Deze subsidie is toegekend voor de voorstelling 'jongensdromen'.

Bijlage 2 Culturele opbrengsten

Inleiding

In het verdiepend onderzoek is onderzocht of de activiteiten van tien geselecteerde culturele instellingen bijdragen aan het realiseren van de provinciale doelstellingen. Daarnaast is voor instellingen die subsidie ontvangen op grond van het Noordelijk Cultuur Convenant onderzocht of hun activiteiten bijdragen aan het realiseren van de noordelijke ambities op cultureel gebied. Ten slotte is onderzocht of zich ook individuele, sociale en/of economische opbrengsten⁷⁷ voordoen ten gevolge van deze activiteiten. Opbrengsten worden in dit onderzoek benoemd als resultaten en maatschappelijk effecten gezamenlijk optreden. De *voorwaarden* voor opbrengst(en) worden eveneens benoemd.

Per geselecteerde activiteit van een instelling wordt hierna kort ingegaan op de taak en (hoofd)activiteit van de instelling, de (verwachte en bereikte) resultaten, de opbrengsten en bijdrage van de activiteit aan provinciale culturele doelstellingen.

Casebeschrijvingen musea

2.1 Gevangenis­museum Veenhuizen

Het Gevangenis­museum in Veenhuizen is in 2005 geopend en heeft als thema 'Misdaad en straf in Nederland vanaf 1600 tot nu'. Er zijn zo'n 25 medewerkers in dienst en ongeveer 80 vrijwilligers bij het museum betrokken. De tijdelijke expositie 'Geen kant op' moest een landelijke uitstraling hebben en een maatschappelijk vraagstuk (toelaten/ uitzetten van vreemdelingen) in een culturele setting plaatsen. De expositie was mede bedoeld voor scholieren en er is samengewerkt met onder andere de IND en Amnesty International.

De provincie verwacht voor de subsidie van 7.125 euro, die verleend is in het kader van Stimulering Professionalisering Drentse musea, een tweetal resultaten: inhuur van twee assistent-conservatoren en het aantrekken van een adviseur bij de vormgeving van de expositie. Deze resultaten zijn bereikt en de provincie was verheugd dat een groot aantal bezoekers, waaronder jongeren, de expositie hebben bezocht.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbetering van welzijn en gezondheid' omdat er sprake is van publieksbereik (40.357 bezoekers) die de expositie positief hebben gewaardeerd. Ook het museum heeft een positieve waardering gekregen: het is in 2007 uitgeroepen tot het beste historisch museum van Nederland.

⁷⁷ Zie voor theorie, uitgangspunten en toepassing G.Marlet, J. Poort, F. Laverman, De kunst van investeren in cultuur, SEO 2007.

Een aantal voorwaarden voor opbrengsten doet zich eveneens voor, te weten:

- voorwaarde voor 'verbeteren onderwijsprestaties' en voor 'vergroten human capital door scholing', omdat veel jongeren de expositie hebben bezocht en de expositie was voorzien van een educatief programma voor scholen;
- voorwaarde voor 'bevorderen sociale cohesie en collectieve identiteit', omdat er zo'n 80 vrijwilligers betrokken zijn bij het museum;
- voorwaarde voor 'stimuleren van toerisme en bestedingen', omdat de bekendheid van Veenhuizen is vergroot, het aantal bezoekers en toeristen is toegenomen en het daarmee tot extra bestedingen in de regio leidt⁷⁸;
- voorwaarde voor 'vergroten human capital door kennisuitwisseling', omdat de expositie en daarmee het maatschappelijk vraagstuk tot discussie heeft geleid⁷⁹.

De expositie heeft bijgedragen aan het realiseren van een provinciale doelstelling, te weten vergroten van het publieksbereik, onder andere door samenwerking met andere disciplines. Aan de overige museale doelstellingen⁸⁰ heeft de expositie geen bijdrage geleverd.

2.2 Hunebedcentrum

Dit informatiecentrum over de prehistorie is in 2005 geopend en bevindt zich nabij het grootste hunebed van Nederland in Borger. Het museum wil bereiken dat de bezoekers meer kennis krijgen van archeologie en beter omgaan met archeologische vondsten. Door de buitenactiviteit 'experimentele archeologie' kan de bezoeker dit zelf ervaren; de aanvulling op de overige 'binnenactiviteiten' moet bovendien leiden tot meer bezoekers van het museum. Het museum heeft 18 medewerkers in vaste dienst.

De provincie verwacht voor de subsidie van 100.000 euro een tweetal resultaten: uitvoeren van het plan een prehistorische boerderij met erf te bouwen en een activiteitenprogramma met workshops en experimenten. Beide resultaten zijn bereikt.

Als opbrengst kan worden benoemd 'consumptiewaarde' omdat het aantal bezoekers (86.500) in 2006 met 27% gestegen is ten opzichte van 2005; het streven was een stijging van 5%. De voorwaarde voor 'verbetering welzijn en gezondheid' is hiermee ook vervuld.

78 Dit blijkt uit het interview met de directeur van het museum, er is geen (publieks) onderzoek geweest.

79 Dit blijkt uit het interview met de directeur van het museum en uit de opmerkingen in het gastenboek.

80 Deze doelstellingen zijn: het uitdragen en presenteren van de rijkdommen van Drenthe en beheer en onderhoud van museale collecties.

Voor overige opbrengsten zijn er voorwaarden aanwezig, deze hebben betrekking op:

- voorwaarde voor 'verbeteren onderwijsprestaties' en 'voorkomen criminaliteit en vergroten leefbaarheid in wijk', omdat scholieren door actieve en passieve participatie meer kennis opdoen over archeologie. Scholieren vormen 10% van het aantal bezoekers;
- voorwaarde voor 'sociale cohesie en collectieve identiteit', omdat het museum gebruik maakt van zo'n 70 vrijwilligers;
- voorwaarde voor 'creëren van extra werkgelegenheid', omdat in het kader van een work-first traject in samenwerking met de gemeente mensen de kans is geboden werkervaring op te doen bij de bouw van de prehistorische boerderij;
- voorwaarde voor 'stimuleren van toerisme en bestedingen', omdat een groot deel van de bezoekers verblijfstoeristen is. Het museum heeft arrangementen met vakantieparken en campings in de regio en is naar eigen zeggen goed voor het imago van Drenthe.

De activiteit 'experimentele archeologie' levert een bijdrage aan de provinciale doelstelling 'het presenteren van de rijkdommen van Drenthe'.

2.3 Drents museum

Het Drents museum richt zich op het verzamelen, instandhouden, beheren en tentoonstellen van voorwerpen van onder andere beeldende kunst, archeologie en realistische kunst uit Noord-Nederland. Het museum heeft ongeveer 60 mensen in vaste dienst en maakt veel gebruik van vrijwilligers, in aanvulling op de vaste bezetting.

De provincie verleent 2.769.584 euro aan subsidie en verwacht van het museum dat er ook tijdelijke tentoonstellingen worden georganiseerd en dat de eigen collectie met reizende tentoonstellingen onder de aandacht wordt gebracht. In 2006 bedroegen de kosten voor drie grote, drie middelgrote en enkele kleinere tijdelijke tentoonstellingen in totaal 797.235⁸¹ euro.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbetering welzijn en gezondheid' omdat het museum in 2006 86.600 bezoekers trok, die als gemiddelde waardering een 7,9 hebben gegeven⁸². Van de drie grote tijdelijke tentoonstellingen is bekend hoeveel bezoekers⁸³ deze hebben getrokken; 57% van de bezoekers is voor een speciale tentoonstelling gekomen, dit aandeel was ten opzichte van 2005 9% lager.

81 In de subsidiebeschikking aan het Drents Museum (2.769.584 euro in 2006) wordt geen onderscheid gemaakt naar kosten voor activiteiten. Het genoemde bedrag is afkomstig uit het jaarverslag 2006 van het museum.

82 Museummonitor 2006.

83 Boris Sipek: 28.038; Neanderthalers in Europa: 27.653 en Piet Sibens 'nooit mooi genoeg': 23.332 bezoekers.

Een andere opbrengst, te weten 'stimuleren van toerisme en bestedingen' doet zich eveneens voor. Uit de museummonitor blijkt dat er ongeveer 922.290 euro aan extra bestedingen is en dat 71% van de bezoekers afkomstig is uit een ander deel van Nederland dan Drenthe. Het museum draagt naar eigen zeggen bij aan de aantrekkelijkheid en werkgelegenheid van Assen.

Een aantal voorwaarden voor opbrengsten doet zich eveneens voor, te weten:

- voorwaarde voor 'verbeteren onderwijsprestaties' en 'vergroten human capital door scholing', omdat ongeveer 7.200 scholieren het museum hebben bezocht en omdat 38 leerlingen (vmbo, mbo, hbo en wo) een stageplaats hebben gekregen;
- voorwaarde 'bevorderen sociale cohesie en collectieve identiteit', omdat het museum veelvuldig een beroep doet op vrijwilligers en deze inzet ook wil verhogen.

De tijdelijke tentoonstellingen dragen soms wel⁸⁴ en soms niet bij aan de provinciale museale doelstelling 'het presenteren en uitdragen van de rijkdommen van Drenthe', omdat niet alle tijdelijke tentoonstellingen daarop betrekking hebben. De eigen collectie is onder de aandacht gebracht in het buitenland, waardoor bijvoorbeeld 986.33 bezoekers in 8 musea en in 6 landen van het Drents erfgoed⁸⁵ hebben kennisgenomen.

De tijdelijke tentoonstellingen dragen eveneens bij aan de provinciale doelstelling 'vergroten publieksbereik door samenwerking met andere musea en uitwisseling van collecties'. Het Drents museum werkt veel samen met andere (internationale) musea en streeft er naar toonaangevend te zijn. Het Drents museum is van mening dat de vele internationale samenwerkingsverbanden er mede toe hebben geleid dat de vakkennis is vergroot, waardoor er andere exposities mogelijk zijn (Go China in 2008) en het publieksbereik vergroot wordt.

Casebeschrijvingen podiumkunsten

2.4 Theater De Citadel

Het theatergezelschap De Citadel uit Groningen maakt sinds 1992 voorstellingen voor kinderen en jongeren; het gezelschap maakt theater in de eigen omgeving van kinderen (speellokaal of gymzaal), op locatie of in het eigen Theaterhuis. Ook is er een aparte werkplaats voor nieuwe theatermakers, De Opkamer, om het talent van haar acteurs te ontwikkelen. De Citadel werkt samen met andere theaters, zoals Grand Theatre, heeft een tiental vaste medewerkers in dienst en maakt gebruik van acteurs op tijdelijke basis.

84 Bijvoorbeeld de tentoonstelling Siemen Dijkstra, 'eigen druk' waarin het Drents landschap centraal stond.

85 'Schatten uit het veen' / 'The mysterious Bog People' met 320 topstukken uit de vaste collectie. Daarnaast zijn '100.000 jaar Sex' in Duitsland en Oostenrijk en 'Expeditie Archeologie' in België te zien geweest.

De provincie verwacht voor de structurele subsidie⁸⁶ van 84.169 euro die verleend is voor alle jeugdactiviteiten dat de voorstelling 'Puur natuur' voor kinderen op de basisschool 15 keer in Drenthe moet worden gespeeld. De voorstelling is 52 keer in het Noorden gespeeld voor in totaal 2.464 kinderen. Hoewel niet duidelijk is hoeveel voorstellingen van 'Puur Natuur' in Drenthe zijn gespeeld, stelt de provincie dat de prestaties ruimschoots zijn gehaald. Andere voorstellingen zijn 38 keer in Drenthe gespeeld voor 1.832 bezoekers.

Als opbrengsten voor het Noorden kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbeteren van welzijn en gezondheid' omdat de voorstelling 2.464 bezoekers heeft getrokken en uit de evaluaties van scholen een positieve waardering blijkt. Een aantal voorwaarden voor opbrengsten is aanwezig, te weten:

- voorwaarde voor 'vergroten onderwijsprestaties' en 'vergroten human capital door scholing' omdat kinderen passief en actief hebben geparticipeerd en er een educatief traject aan de voorstelling is gekoppeld;
- voorwaarde voor 'voorkomen criminaliteit en vergroten leefbaarheid van de wijk' omdat jongeren actief hebben geparticipeerd in de voorstelling.

De voorstelling 'Puur Natuur' heeft bijgedragen aan de provinciale doelstellingen⁸⁷ als 'nieuwe samenwerking', 'passend aanbod voor doelgroepen' en 'bevorderen van culturele activiteiten door laagdrempelige toegang'. Dit gaat niet op voor de doelstelling 'kruisbestuiving tussen kunstdisciplines onderling en tussen amateur- en professionele initiatieven'. De Citadel draagt in algemene zin bij aan de ambities uit het Noordelijk Cultuur Convenant die gericht zijn op het versterken van de culturele infrastructuur en samenwerking en op het stimuleren van talentontwikkeling.

2.5 Stichting Tryater

Tryater wil levendig, belangwekkend Friestalig theater maken en wil een groot publiek bereiken door theater naar de mensen te brengen. Naast theater voor volwassenen maakt Tryater ook jeugdtheater dat zich uitstrekt over de noordelijke provincies. Door jongeren kennis te laten maken met theater, hoopt Tryater hun creativiteit te prikkelen.

De geselecteerde voorstelling is 'reprise van het experiment van de heer Borgers' die bedoeld is voor kinderen van 9-12 jaar en gespeeld is in een vrachtwagen met een mobiel podium. De provincie verwacht voor de subsidie van 31.604 euro dat er 4 jeugd theatervoorstellingen worden gespeeld. Er is niet expliciet in de beschikking aangegeven hoeveel van dit bedrag bestemd is voor deze voorstelling. De werkelijke kosten voor 'reprise van het experiment van de heer Borgers' bedroegen 31.908 euro⁸⁸.

86 Onbekend is welk gedeelte van dit bedrag bestemd is voor de voorstelling 'Puur Natuur'.

87 Doelstellingen van de provincie onder de noemer 'Het grote publiek'.

88 Financieel jaarverslag 2006 van Tryater.

De voorstelling is 33 keer gespeeld voor 1.501 bezoekers en deze vonden allemaal plaats in de provincie Fryslân. Om deze reden is het niet aannemelijk dat zich opbrengsten in Drenthe hebben voorgedaan, en dat de voorstelling een bijdrage heeft geleverd aan het realiseren van Drentse cultuurdoelstellingen. Tryater heeft met haar activiteiten een bijdrage geleverd aan de ambities uit het Noordelijk Cultuurconvenant, te weten: versterking culturele infrastructuur, samenwerking met noordelijke instellingen en talentontwikkeling.

2.6 Stichting PeerGroup

De theatergroep PeerGroup maakt locatietheater in schuren of in de buitenlucht, op schepen, op plekken waar mensen zich mee verbonden voelen of die een geschiedenis hebben. Het versterken van locatietheater als discipline en de mogelijkheid voor jonge makers zich hier verder in te ontwikkelen of mee te experimenteren, is een belangrijk doel. Door het directe verband met de omgeving verlaagt het de drempel voor het publiek.

De provincie heeft een subsidie van 105.000 euro verleend voor de voorstelling van 'de eerste Nederlandse geschiedenis' en verwacht dat deze 15 maal gespeeld wordt. De voorstelling is 13 maal⁸⁹ gespeeld en heeft 500 bezoekers getrokken.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbeteren van welzijn en gezondheid' omdat de voorstelling 500 bezoekers heeft getrokken, die actief konden participeren en omdat (mede) uit de recensies positieve waardering blijkt. Ook blijkt de waardering uit het feit dat PeerGroup de cultuurprijs van Drenthe heeft gekregen.

Een aantal voorwaarden voor opbrengsten is aanwezig, te weten:

- voorwaarde voor 'sociale cohesie en collectieve identiteit', omdat PeerGroup gebruik maakt van vrijwilligers;
- Voorwaarde voor 'voorkomen criminaliteit' in de zin van 'positieve invloed op veroorzakers van problemen', omdat 25 jonge gedetineerden die meewerkten aan de bouw van het Strokasteel hierop zo trots waren dat ze in het weekend niet eens naar huis wilden;
- voorwaarden voor 'stimuleren van toerisme' omdat de PeerGroup in 2006 zo'n 6000 bezoekers heeft getrokken en een bijdrage zou leveren aan cultuurtoerisme naar Noordenveld.

De voorstelling 'de eerste Nederlandse geschiedenis' heeft bijgedragen aan een aantal provinciale doelstellingen, zoals laagdrempelig aanbod – mede door haar locatie (het Strokasteel op het platteland) en toegangsprijs (15 euro). Ook is een bijdrage aan 'nieuwe initiatieven' en 'een passend aanbod voor verschillende groepen' aannemelijk. De activiteiten van de PeerGroup dragen daarnaast bij aan de doelstellingen 'kruisbestuiving disciplines', 'nieuwe

89 Een voorstelling is afgelast wegens gladheid.

samenwerkingsvormen' en 'talent een kans bieden'. Dit geldt eveneens voor gelijke ambities uit het Noordelijk Cultuur Convenant.

2.7 Stichting Kunst in Kolderveen

Kunst in Kolderveen (KiK) wil het kunst- en cultuurklimaat in de regio en het Noorden stimuleren en organiseert activiteiten op het gebied van eigentijdse beeldende kunst. KiK stelt haar locatie – een voormalige zuivelfabriek in Meppel – beschikbaar aan kunstenaars om als atelier te gebruiken.

Voor de tentoonstelling 'Reis door mijn kamer' heeft de provincie een subsidie verleend van 20.000 euro, waarvoor geen prestatie-indicatoren zijn benoemd. Bij de vaststelling van de subsidie geeft de provincie onder andere aan dat 'met het organiseren van de expositie KiK heeft bijgedragen aan het versterken van de sector en de integratie van hedendaagse beeldende kunst in de samenleving'.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbeteren van welzijn en gezondheid' omdat de voorstelling 650 bezoekers heeft getrokken en (mede) uit de recensies positieve waardering blijkt. Daarnaast blijkt de positieve waardering uit het feit dat KiK in 2006 de cultuurprijs van Meppel heeft gewonnen.

Een aantal voorwaarden voor opbrengsten is aanwezig, te weten:

- voorwaarde voor 'sociale cohesie en collectieve identiteit', omdat een deel van de bezoekers bestond uit buurtbewoners;
- voorwaarde voor 'voorkomen criminaliteit' in de zin van 'positieve invloed op veroorzakers van problemen, omdat een groep taakgestraften bij de activiteit is ingezet;
- voorwaarde voor 'vergroten van human capital door kennisuitwisseling' omdat zowel de doelstelling van de stichting als van de activiteit hierop gericht is. Ook de artist-in-residence setting maakt het voor kunstenaars mogelijk gedurende een langere periode kennis en ideeën uit te wisselen.

De activiteiten van KiK leveren een bijdrage aan het realiseren van de provinciale doelstellingen voor 'beeldkwaliteit', namelijk nieuwe podia, ruimte voor experimenten en nieuwe kunstenaarsinitiatieven. Dit geldt eveneens voor gelijke ambities uit het Noordelijk Cultuur Convenant en voor de ambities 'versterken van culturele infrastructuur' en 'talentontwikkeling'.

Casebeschrijvingen festivals

2.8 Drents Plateau

Het Drents Plateau is een instituut voor architectuur en erfgoed en houdt zich bezig met welstandsadvies, historisch onderzoek en het uitvoeren van subsidieregelingen onder andere op het gebied van erfgoed. De 'manifestatie Oranjekanaal' had als doel de participatie van bewoners en toeristen in de Drentse cultuur, natuur en culturele uitingen te vergroten. Door het leggen van verbindingen tussen alle

betrokkenen aan het Oranjekanaal moet het culturele leven in Drenthe een duw in de 'bruisende' richting krijgen en kunnen voortborduren op de met deze (eenmalige) manifestatie behaalde successen.

De provincie verwacht voor de subsidie van 40.000 euro onder andere dat er een openingsmanifestatie en een festival worden georganiseerd en dat er publiciteit wordt gegenereerd (onder andere om 25.000 mensen te bereiken). Uit de inhoudelijke evaluatie van het festival blijkt dat deze resultaten zijn bereikt. De 35 activiteiten waren divers (beeldende kunst, theater, erfgoed, muziek, thematentoonstelling over de geschiedenis van het kanaal) en een aantal voorgenomen activiteiten is om (financiële of andere) reden niet doorgegaan. Er was bovendien gerekend op meer bestuurlijke ondersteuning vanuit de provincie om gemeenten en waterschap actief te betrekken bij het project.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbetering van welzijn en gezondheid' omdat er sprake is van publieksbereik (met name lokale bewoners hebben geparticipeerd in de activiteiten) en een positieve waardering van de manifestatie. De voorwaarde voor 'bevorderen van de sociale cohesie' is aanwezig, nu veel lokale instellingen en bewoners actief hebben geparticipeerd in de manifestatie. De aangeboden activiteiten waren laagdrempelig (vaak gratis) en zijn deels ingevuld door de omwonenden van Oranjekanaal deel te laten nemen aan de activiteiten. Het festival is mede georganiseerd door medewerking van lokale vrijwilligers.

De manifestatie heeft bijgedragen aan de provinciale doelstellingen onder 'het grote publiek', namelijk het bevorderen van culturele activiteiten en de toegankelijkheid daarvan. Ook heeft de manifestatie een bijdrage geleverd aan een passend aanbod voor verschillende groepen in de samenleving. Gezien het eenmalige karakter is er geen sprake van een bijdrage aan 'nieuwe samenwerkingsvormen' noch aan 'nieuwe initiatieven'.

2.9 Stichting Festival Vrouwenfilms Claire Obsur

De stichting laat een zo breed mogelijk publiek kennis maken met films en documentaires van en over vrouwen, waarin leefomstandigheden van vrouwen in andere (niet-westerse) culturen in beeld wordt gebracht. De stichting wil hiermee begripsvorming kweken en een bijdrage leveren aan de integratie van allochtonen in Nederland. Jonge kunstenaressen van de Academie Minerva krijgen de kans hun werk te laten zien. Het festival, dat op of rond Internationale Vrouwendag plaatsvindt, wordt georganiseerd door vrijwilligers.

De provincie verleent een subsidie van 19.300 euro en verwacht dat (naast het festival zelf) er samenwerking wordt gezocht met andere instellingen, waaronder de organisatie van de Praagse Lente. Dit is gebeurd.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd ‘consumptiewaarde’ en ‘verbeteren van welzijn en gezondheid’ omdat het festival met 900 bezoekers uitverkocht was en uit de publieksenquête 2006 positieve waardering blijkt. Door het bezoekersaantal is ook een voorwaarde voor het stimuleren van bestedingen aanwezig. Een aantal andere voorwaarden voor opbrengsten is aanwezig, namelijk:

- voorwaarde voor ‘sociale cohesie en collectieve identiteit’, omdat het festival georganiseerd wordt door vrijwilligers en omdat het festival de vrouwelijke identiteit en de integratie van allochtonen wil bevorderen;
- voorwaarde voor ‘vergroten van human capital door kennisuitwisseling’ omdat de met het festival samenhangende discussiebijeenkomsten en debatavonden na afloop van de films hebben geleid tot uitwisseling van kennis en ideeën.

Het festival levert een bijdrage aan de doelstellingen van de provincie in het kader van ‘het grote publiek’, namelijk doordat er een laagdrempelig en passend aanbod voor verschillende bevolkingsgroepen is, er sprake is van een zekere kruisbestuiving⁹⁰ en het feit dat beginnende filmmakers de kans krijgen hun films te vertonen, hetgeen bijdraagt aan (hun) talentontwikkeling.

2.10 Stichting Music in the Woods

De stichting wil met het organiseren van dit tweedaags klassiek muziekfestival in de bossen bij Odoorn natuur en cultuur combineren en daarmee een brede doelgroep bereiken (geïnteresseerden in klassiek muziek en/of met een geringe klassieke achtergrond, bewoners en toeristen). Het festival is er mede op gericht om talentontwikkeling en uitwisseling tussen musici te bevorderen⁹¹ en wordt georganiseerd door vrijwilligers.

De provincie geeft aan dat de subsidie van 2.000 euro bedoeld is voor een avondvullend programma met een concert door het Drents symfonieorkest op de eerste dag en voor een concert van het Haydn Jeugdorkest op de tweede dag. Beide avonden zijn op deze wijze ingevuld⁹².

Er is sprake van de opbrengst ‘consumptiewaarde’, omdat het festival 630 betalende bezoekers heeft getrokken – waarvan 70% ouderen. Het bezoekersaantal viel tegen en er is geen informatie over de waardering van de activiteit. Om die reden is de *voorwaarde* voor ‘verbetering van welzijn en gezondheid’ aanwezig. Voorwaarden voor overige opbrengsten hebben te maken met:

90 Onder andere door nieuwe samenwerkingsvormen met Amnesty International en het Filmmuseum Amsterdam.

91 Talenten van het Prinses Christina Concours krijgen hier een kans; uitwisseling tussen Drentse en Duitse orkesten. Dit blijkt uit de beschikking, die overigens is afgegeven (15 augustus 2006) nadat het festival had plaatsgevonden (9-10 juni 2006).

92 Inhoudelijk verslag van Stichting Music in the Woods van 10 augustus 2006.

- voorwaarde voor 'bevorderen sociale cohesie', omdat het festival zo'n 40 vrijwilligers, lokale partijen en bewoners aan zich heeft weten te binden;
- voorwaarde voor 'stimuleren van toerisme en bestedingen' omdat er sprake is van cultureel aanbod, waar 630 betalende bezoekers zijn geweest. Het is onbekend of de bestedingen in Odoorn en omgeving hierdoor zijn gestegen.

Het festival draagt bij aan provinciale doelstellingen in het kader van 'het grote publiek', door een laagdrempelig aanbod (lichte klassieke muziek en lage toegangsprijs), aanbod voor verschillende groepen, nieuwe samenwerkingsvormen (met Duits orkest) en het bieden van een podium voor jong talent.

Samenvatting culturele opbrengsten naar categorie

Uit het deelonderzoek naar 10 cases blijkt dat *individuele opbrengsten* het meest worden gerealiseerd. 'Cultuurconsumptie' en 'verbetering van welzijn en gezondheid' doen zich voor bij een cultureel aanbod dat bezoekers trekt en positief wordt gewaardeerd. Deze opbrengsten doen zich op alle drie deelgebieden voor. De voorwaarde voor 'verbeteren van onderwijsprestatie' is aanwezig bij die activiteiten die op de jeugd zijn gericht en een educatief programma hebben ontwikkeld⁹³. Bijzonder is dat één opbrengst die samenhangt met festivals zich niet heeft voorgedaan, namelijk geluidsoverlast.

Uit het deelonderzoek blijkt dat voorwaarden voor *sociale opbrengsten* aanwezig zijn, maar dat niet gesteld kan worden dat deze zich ook daadwerkelijk hebben voorgedaan. Het actief participeren van jeugd bij activiteiten en de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers kunnen criminaliteit voorkomen respectievelijk de sociale cohesie bevorderen.

De *economische* opbrengst 'creëert werkgelegenheid' doet zich voor bij 8 cases⁹⁴ omdat deze instellingen mensen in vaste dienst hebben. De opbrengst 'stimuleren toerisme en bestedingen' heeft zich alleen aantoonbaar voorgedaan bij het Drents museum. De voorwaarden voor andere economische opbrengsten zoals positieve bijdrage aan het woon- en vestigingsklimaat en het aantrekken van human capital zijn niet overtuigend aanwezig⁹⁵. De voorwaarden voor vergroten van human capital door scholing of door kennisuitwisseling zijn aanwezig in een aantal gevallen, maar of de opbrengsten zich (op termijn) ook zullen voordoen is onbekend.

93 Dit doet zich bij de 3 onderzochte musea voor en bij De Citadel/Puur Natuur. Tryater heeft eenzelfde doelstelling en -groep, maar heeft de geselecteerde voorstelling niet in Drenthe gespeeld.

94 Uitzondering hierop vormen het vrouwenfilmfestival 'Claire Obscur' en 'Music in the woods' die beide geheel door vrijwilligers worden georganiseerd.

95 Dit blijkt ook al uit het eerdergenoemde SEO-onderzoek van G. Marlet, J. Poort en F. Laverman (2007).

Bijlage 3 Subsidieverlening en -vaststelling

Inleiding

De provincie Drenthe beoogt te sturen op output of resultaat bij het verstrekken van subsidies, waarbij het zogenaamde prestatie-model het uitgangspunt is. Subsidie aan culturele instellingen wordt verstrekt voor in beginsel één jaar. In uitzonderingsgevallen kunnen subsidies worden verstrekt voor een langere periode, met een maximum van drie jaar en met voorafgaande toestemming van Provinciale Staten.

De subsidieaanvragen, beschikkingen tot verlening en vaststelling van de subsidie voor het jaar 2006 zijn bestudeerd⁹⁶. Per onderdeel wordt hieronder kort weergegeven tot welke bevindingen dit algemene dossieronderzoek⁹⁷ heeft geleid.

Aanvraag voor subsidie

Een aanvraag voor subsidie gaat in het algemeen vergezeld van een activiteitenplan en een begroting. In 39 van de 41 onderzochte dossiers zijn deze beide documenten in de dossiers aangetroffen⁹⁸. In de ingediende activiteitenplannen worden altijd activiteiten genoemd die de instelling van plan is uit te gaan voeren. Over het algemeen wordt er een duidelijk beeld geschetst van de uit te voeren activiteiten. Zo wordt voor festivals een beschrijving van het festival gegeven en de data waarop het festival zal worden gehouden. Podiumkunstinstanties geven doorgaans een overzicht van de te spelen of te ontwikkelen voorstellingen, concerten en/of producties. Musea geven hun voornemens aan voor exposities, tentoonstellingen, de vaste collectie, beheer & onderhoud en/of uit te brengen publicaties.

In 29 van de 40 ingediende activiteitenplannen wordt omschreven welke resultaten er met de activiteit worden beoogd. Hierbij verschilt de mate van concreetheid. Dit loopt uiteen van resultaten in termen van bezoekersaantallen tot abstract omschreven maatschappelijke effecten. Zo wil het Mozartfestival bijdragen aan de verrijking van het culturele leven in de provincie. Het bloemencorso wil met het bereiken van een zo groot mogelijk aantal bezoekers niet alleen mensen op een laagdrempelige manier in aanraking laten komen met diverse vormen van kunstuitingen, maar ook een bijdrage leveren aan het toerisme in Drenthe. KIK wil de beleving van eigentijdse professionele beeldende kunst in al haar verschijningsvormen en zeker ook in samenwerking en in samenhang met andere vormen van kunst (fotografie, architectuur, theater) stimuleren. Wanneer beoogde resultaten concreet zijn

96 In bijlage 4 is het normenkader voor subsidieverstrekking opgenomen.

97 Aan het eind van deze bijlage is informatie opgenomen over subsidiebedragen 2006 per instelling.

98 In de aanvraag van Federatie Drents Museum zijn alleen de totale kosten en gevraagd bedrag opgenomen; De Bluesstichting Assen heeft geen activiteitenplan en geen begroting ingediend. De subsidie is verleend nadat de activiteit al had plaatsgevonden, op basis van financiële verantwoording en activiteitenverslag.

beschreven gaat het meestal om het publieksbereik. Bijvoorbeeld: Theater te Water wil een breed samengesteld publiek bereiken, waarbij het in Drente gaat om 2.362 bezoekers. Museum de Buitenplaats wil met de tentoonstelling 'Horst Janssen' ervoor zorgen dat deze kunstenaar doorbreekt bij het grote publiek en 500 extra bezoekers naar het museum trekken. In 32 van de 39 ingediende begrotingen is de begroting zo opgebouwd dat er lasten worden toegeschreven aan specifieke activiteiten (productenbegroting).

Verlening van de subsidie

In de onderzochte dossiers is altijd een verleningsbeschikking aangetroffen. De verleende subsidiebedragen zijn vrijwel nooit hoger dan €100.000. Ongeveer 75% van de verleende subsidies is lager dan €25.000. Onder de onderzochte dossiers bevindt zich voor wat betreft het subsidiebedrag één 'uitbijter', het Drents Museum. De verleende subsidie aan deze instelling is in 2006 €2.769.584⁹⁹. In 26 gevallen is de verleende subsidie ongeveer gelijk aan het gevraagde bedrag. Twee keer is de verleende subsidie meer dan 10% hoger dan gevraagd en in tien gevallen lager. In drie gevallen kan vanwege het ontbreken van een exact gevraagd bedrag of het ontbreken van een begroting deze vergelijking niet worden gemaakt.

De voor de subsidie te bereiken resultaten worden in de verleningsbeschikking omschreven in termen van activiteiten; resultaten die zijn opgenomen zijn niet bedoeld als prestatie-eisen maar om aan te geven welk resultaat¹⁰⁰ de provincie met de activiteit beoogt. In de onderzochte verleningsbeschikkingen is aangegeven voor welke activiteiten de subsidie is bedoeld. Deze activiteiten worden doorgaans concreet beschreven in een bijlage bij de beschikking. In 13 van de 41 gevallen worden tevens de met de activiteit beoogde resultaten genoemd. Vaak zijn deze resultaten niet concreet beschreven. Wanneer resultaten wel concreet zijn omschreven is dit in termen van bezoekersaantallen. In vijf beschikkingen wordt een concreet aantal bezoekers genoemd¹⁰¹.

Aanvraag tot vaststelling

Een aanvraag tot vaststelling bestaat doorgaans uit een inhoudelijke en een financiële verantwoording, bijvoorbeeld in de vorm van een jaarverslag en jaarrekening. In 36 van de 41 onderzochte dossiers zijn deze beide documenten ingediend¹⁰². Uit alle ingediende verslagen is op te maken welke activiteiten zijn uitgevoerd en wordt een duidelijk beeld geschetst van de uitgevoerde activiteiten. In 33 van de 36 aanwezige inhoudelijke verslagen worden resultaten genoemd waartoe

99 Zie voor meer informatie over subsidiebedragen de tabellen hierna en in bijlage 1.

100 Prestaties worden gezien als handelingen van de overheid, waar de burger concreet iets van merkt. Met een prestatie (handeling/inspanning) wordt een resultaat beoogd.

101 Het gaat om Drents Plateau/Manifestatie Oranjekanaal, het Pinksterblomfestival, NNO/Pieter Roelf concerten, NSKK en het Poppenspeelfestival.

102 Bij het Full Colour Festival, twee subsidies aan Federatie Drentse Musea, Drents Plateau en Stichting Schone Kunsten ontbraken stukken in het dossier, was de subsidie niet vastgesteld of was dit niet duidelijk.

de activiteiten hebben geleid. Als er resultaten worden genoemd wordt altijd ingegaan op de publieke belangstelling voor de verrichte activiteiten, bijvoorbeeld in termen van publieke belangstelling of het aantal deelnemers. Deze worden vrijwel altijd gekwantificeerd en in sommige gevallen gespecificeerd naar doelgroep¹⁰³. Naast de bezoekersaantallen gaan enkele instellingen in de verslagen in op de waardering door bezoekers, de artistiek inhoudelijke kwaliteit van de activiteit en de aandacht van de pers voor de activiteit.

In de 36 ingediende financiële verslagen zijn in 29 gevallen lasten toegeschreven aan specifieke activiteiten. Uit 22 financiële verslagen wordt duidelijk dat er andere publieke financiers zijn geweest¹⁰⁴. Uit een vergelijking tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten blijkt dat bij 14 dossiers de werkelijke kosten van de activiteiten maximaal 10% afwijken van de begrote kosten. In 15 dossiers zijn de werkelijke kosten meer dan 10% lager dan begroot en in twee dossiers zijn de werkelijke kosten 10% hoger. In tien gevallen is deze vergelijking niet mogelijk omdat de kosten niet kunnen worden vastgesteld.

Vaststelling van de subsidie

In 37 van de 41 onderzochte dossiers is een vaststellingsbeschikking afgegeven. 36 instellingen hebben een inhoudelijk en een financieel verslag ingediend; in één geval is de subsidie vastgesteld, maar is geen verslag in het dossier aangetroffen¹⁰⁵. Uit alle vaststellingsbeschikkingen wordt duidelijk voor welke activiteit(en) de subsidie wordt toegekend. In 20 vaststellingsbeschikkingen worden enkele korte opmerkingen geplaatst over de resultaten. Deze opmerkingen zijn doorgaans gebaseerd op de informatie uit het jaarverslag en in een aantal gevallen wordt waardering uitgesproken.

Analyse

In 28 van de 41 dossiers is vast te stellen dat de activiteiten die zijn benoemd in de verleningsbeschikking daadwerkelijk zijn uitgevoerd en in 13 verleningsbeschikkingen zijn resultaten beschreven. In zes gevallen zijn de activiteiten gedeeltelijk uitgevoerd. In vier van deze zes gevallen constateert de provincie dit en verbindt daar wel¹⁰⁶ of niet¹⁰⁷ consequenties aan. In twee gevallen constateert de provincie de afwijking niet, terwijl deze afwijking wel uit het dossier blijkt (Stichting PeerGroup en het Drents museum). In één geval is het gedeeltelijk uitvoeren van de activiteit een overweging om de subsidie lager dan verleend vast te stellen. Uit 7 dossiers kan niet worden opgemaakt in

103 Bijvoorbeeld 91 kinderen bij het Haydn Muziek Festival, afkomstig uit Groningen (50), Drenthe (30), Fryslân (7) en Ost-Friesland (4).

104 Zie voor meer informatie over de dossiers de tabellen in bijlage 1.

105 Het betreft een waarderingssubsidie aan Stichting Schone Kunsten, bij de verlening wordt de subsidie ook direct vastgesteld omdat er niet de intentie is om te sturen op prestaties. Het gevraagde activiteitenverslag is niet ingediend.

106 Subsidie van de NSKK is 1.000 euro lager vastgesteld omdat één van de gesubsidieerde activiteiten niet is uitgevoerd.

107 Hoewel de provincie teleurgesteld is over het niet realiseren van een prestatie van het NNO (incidentele subsidie voor Pieter Roelfconcerten), verbindt zij daar geen financiële consequenties aan.

hoeverre de activiteiten zijn uitgevoerd. Deze dossiers betreffen de 5 dossiers waarbij geen verantwoording in het dossier is aangetroffen. In 2 dossiers (Hunebed centrum en een incidentele subsidie voor het project Praagse Lente van het Drents museum) kan op basis van de informatie uit het eindverslag niet worden vastgesteld in hoeverre de activiteiten zijn uitgevoerd waarvoor de subsidie is verleend.

In totaal wordt bij 3 van 37 vastgestelde subsidies de subsidie meer dan 10% hoger of lager vastgesteld dan het bedrag uit de verleningsbeschikking. Het betreft de Noordelijke Stichting Koorzang en Koorscholing (NSKK), de Stichting Prisma en Stichting Drentse 5 mei viering (bevrijdingsfestival)¹⁰⁸.

Tabel 3.1 Musea: instellingen en subsidies

Instelling	Verleend subsidiebedrag	Vastgesteld subsidiebedrag	Relatieve afwijking ¹⁰⁵
Museum de Buitenplaats (tentoonstelling Horst Jansen)	4.000	4.000	0%
Museum de Buitenplaats (tentoonstelling Carel Willink)	10.000	10.000	0%
Museum de Buitenplaats (expositie omzien in verwondering)	5.000	5.000	0%
Gevangenis­museum ('Geen kant op')	7.125	7.125	0%
Stichting Harmonium museum Nederland (Filmproductie '1900 Harmonisch')	1.500	1.500	0%
Stichting Harmonium museum Nederland ('Jubileumtentoon­stelling 'Piet van Egmond')	2.425	2.425	0%
Drents Museum	2.769.584	2.801.261	1%
Drents Museum (Praagse Lente)	50.000	50.000	0%
Stichting Schone Kunsten rond 1900	10.829	10.829	0%
Hunebed centrum	100.000	149.793 (2005 en 2006 tezamen)	Vaststellings­beschikking heeft betrekking op meerdere jaren
Stichting voormalig kamp Westerbork	12.564	12.802	2%
Federatie Drentse musea	2.600	Geen vaststel­lingsbeschikking	Geen vaststel­lingsbeschikking
Federatie Drentse musea (museummagazine)	5.000	Geen vaststel­lingsbeschikking	Geen vaststel­lingsbeschikking

108 Hoewel de prestaties van de Stichting Prisma volgens de provincie niet geheel zijn gerealiseerd, heeft de overweging de subsidie lager vast te stellen betrekking op het feit dat er een overschot is. In het geval van de Stichting Drentse 5 mei is de subsidie 77% hoger vastgesteld dan het verleende bedrag. Formele documenten over de hieraan ten grondslag liggende afspraak zijn niet in het dossier aangetroffen.

105 Het betreft het verschil tussen het bedrag bij vaststelling en verlening van de subsidie, uitgedrukt als percentage van het verleend bedrag. De provincie heeft aangegeven dat in de gevallen dat er sprake is van een hogere subsidievaststelling in de orde van 1 à 2 %, dit te verklaren is vanuit het feit dat de provincie de subsidies achteraf, per boekjaar indexeert. Vaak heeft de stijging te maken met een stijging van de personele lasten. Dit geldt voor alle drie deelgebieden.

Tabel 3.2 Podiumkunsten: instellingen en subsidies

Instelling	Verleend subsidiebedrag	Vastgesteld subsidiebedrag	Relatieve afwijking
Stichting Daarom ('Van den Vos Reynaerde', Richard's ring')	40.000	40.000	0%
Stichting kunst in Kolderveen (AIR activiteiten)	60.000	60.000	0%
Stichting kunst in Kolderveen (Reis door mijn kamer)	20.000	20.000	0%
Noord Nederlands orkest	33.000	33.000	0%
Noord Nederlands orkest (Pieter Roelf concerten)	10.000	10.000	0%
Stichting Prisma (Kunstbende)	7.000	6.078	-13%
Noordelijke Stichting Koorzang en Koorsholing	15.000	15.000	0%
Noordelijke Stichting Koorzang en Koorsholing ('Koravië', 'Passie voor de klas')	4.500	3.500	-22%
Stichting de lege ruimte	20.000	20.000	0%
Stichting de lege ruimte (4 voorstellingen uit tweede professionele circuit)	10.000	9.909	-1%
Theater te Water	23.609	23.859	1%
Theater De Citadel (jeugdproducties)	83.204	84.169	1%
Stichting PeerGroup (o.a. 'De eerste Nederlandse geschiedenis')	105.000	105.000	0%
Stichting PeerGroup (beeldende kunstproject)	5.000	5.000	0%
Stichting Tryater (jeugdproducties)	31.241	31.604	1%

Tabel 3.3 Festivals: instellingen en subsidies

Instelling	Verleend subsidiebedrag	Vastgesteld subsidiebedrag	Relatieve afwijking
Stichting Bloemencorso Eelde (Bloemencorso 2006)	7.500	7.500	0%
Stichting Axis (Axisfestival 2006)	12.000	12.000	0%
Bluesstichting Assen (Asser Bluesdagen)	2.000	2.000	0%
Stichting Music in the Woods (Festival Music in the Woods)	2.000	2.000	0%
Drents Plateau (Manifestatie Oranje Kanaal)	40.000	Geen vaststellingsbeschikking	Geen vaststellingsbeschikking
Stichting Haydn Muziek Festival (Haydn Muziek Festival)	1.000	1.000	0%
Stichting Pinksterblom	10.000	10.000	0%
Stichting Earth (Full Colour festival)	5.700	Geen vaststellingsbeschikking	Geen vaststellingsbeschikking
Stichting Music Matters (Take Root festival)	11.200	11.200	0%
Stichting Festivals Vrouwenfilms Claire Obscur (Festival Vrouwenfilms)	19.300	19.300	0%
Stichting Drents Poppenspeelfestival (Internationaal Poppenspeelfestival Meppel)	18.200	18.200	0%
Stichting Mozart Festival 2006 (Mozart Muziekfestival)	15.000	15.000	0%
Stichting Drentse 5 mei viering (Bevrijdingsfestival 2006)	12.500	22.159	77%

Bijlage 4 Verantwoording van het onderzoek

4.1 Onderzoeksaanpak en normenkader

Het onderzoek is afgebakend tot de deelgebieden musea, podiumkunsten en festivals omdat de provincie op deze terreinen beleidsvrijheid heeft en er sprake is van een financieel belang¹¹⁰. Bij de overige deelgebieden gaat het veelal om taken die voortvloeien uit wet- en regelgeving¹¹¹ of die gezamenlijk met het Rijk en gemeenten worden uitgevoerd. Het onderzoek heeft betrekking op het jaar 2006 en is gesplitst in een algemeen deel en een verdiepend deel.

Het algemene dossieronderzoek was gericht op de wijze van subsidie verstrekken aan een groot deel van de culturele instellingen¹¹². Voor dit deel zijn 41 dossiers onderzocht die betrekking hebben op meerjarige subsidies aan instellingen die door de provincie zijn aangeduid als museum, podiumkunstinstituut of festivalorganisator. Ook is een aantal incidentele subsidies¹¹³, toegekend aan instellingen die meerjarig worden gesubsidieerd, meegenomen. De provinciale dossiers 2006 met daarin de aanvraag tot subsidie, de verleningsbeschikking, het eindverslag, de vaststellingsbeschikking en onderliggende documenten zijn bestudeerd. De gegevens uit dit deelonderzoek zijn geaggregeerd in bijlage 3 opgenomen.

In het verdiepingsonderzoek zijn minimaal drie geselecteerde instellingen per deelgebied onderzocht op de mate waarin de culturele activiteiten bijdragen aan het realiseren van provinciale doelstellingen. Bij de selectie is rekening gehouden met een spreiding naar de hoogte van de subsidie (klein-middel-groot) en met provincieoverstijgende subsidies. Bovendien zijn alleen activiteiten geselecteerd die betrekking hebben op de hoofdtaak van de culturele instellingen. In dit deelonderzoek is tevens nagegaan in welke mate opbrengsten zich hebben voorgedaan. De culturele activiteiten (bijvoorbeeld een theatervoorstelling) kunnen leiden tot resultaten (bijvoorbeeld 500 bezoekers bij deze theatervoorstelling) en/of tot opbrengsten (resultaat en maatschappelijk effect gezamenlijk). De informatie is verkregen uit interviews en aanvullende documenten die hierna zijn opgesomd; de uitkomsten van dit onderzoek zijn geaggregeerd en weergegeven in bijlage 2.

Normen en begrippen

In de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en in provinciale subsidieverordening (ASV) zijn regels opgenomen, die betrekking

110 Het financieel belang voor deze drie deelgebieden is 6,3 miljoen euro.

111 Bijvoorbeeld de Mediawet 1987, Monumentenwet 1998, Archiefwet 1995.

112 In bijlage 1 zijn de instellingen opgenomen die in het algemeen deel en het verdiepend deel zijn onderzocht.

113 Het betreft subsidies op basis van de regelingen 'Festivals', 'Actieplan Cultuurbereik', 'Beeldende Kunst en vormgeving' en 'Stimulering professionalisering Drentse musea'.

hebben op de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verstrekt en op verplichtingen voor de provincie en aanvrager van de subsidie (instelling). Incidentele en meerjarige subsidies, termijnen en onderbouwing van de aanvraag tot verlening en tot vaststelling van subsidie worden hierin ook geregeld. In dit onderzoek is onder andere beoordeeld of provincie en instellingen aan verplichtingen uit Awb en ASV hebben voldaan, zoals:

- verlening van de subsidie

De aanvraag tot verlening van de subsidie is onderbouwd met een activiteitenplan en begroting (4:61 – 4:63 Awb) en is aangevraagd voor de afloop van de activiteit of het tijdvak waarop de subsidie betrekking heeft (4:29 Awb). De beschikking tot verlening van de subsidie bevat een omschrijving van de activiteiten en de periode waarvoor de subsidie wordt verleend (4:30 – 4:32 Awb). De provincie kan de instelling bepaalde (informatie) verplichtingen opleggen voor zover deze voor de vaststelling van de subsidie van belang zijn (4:37Awb). De subsidie wordt voor een boekjaar of voor een bepaald aantal boekjaren verleend (4: 67 Awb).

- vaststelling van de subsidie

Na afloop van de activiteit of de periode waarvoor de subsidie is verleend dient de instelling een aanvraag tot vaststelling van de subsidie in (4:44 Awb). De instelling legt verantwoording af over de aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten en toont aan dat de activiteiten waarvoor subsidie is verleend overeenkomstig de voorwaarden hebben plaatsgevonden. De instelling moet een financieel verslag en een activiteitenverslag aanleveren (4:75 Awb), waarin informatie over de aard en omvang van de activiteiten is opgenomen, een vergelijking tussen beoogde en gerealiseerde doelstellingen en toelichting op de verschillen (4:80 Awb). De beschikking waarin de subsidie definitief wordt vastgesteld (per boekjaar, 4:73 Awb) geeft aanspraak op betaling van het vastgestelde subsidiebedrag. De subsidie kan lager worden vastgesteld, bijvoorbeeld als de activiteiten niet (geheel) hebben plaatsgevonden of de instelling niet heeft voldaan aan (informatie)verplichtingen.

4.2 Literatuurlijst en interviews

In het onderzoek zijn in aanvulling op de provinciale dossiers de volgende documenten en informatiebronnen bestudeerd:

Algemeen

- De kunst van investeren in cultuur SEO economisch onderzoek. G. Marlet, J. Poort, F Laverman, 2007
- Atlas voor gemeenten 2007, Stichting Atlas voor gemeenten, 2007
- Het nieuwe Fries Museum en haar bezoekersaantallen, LAGroup, 2004
- CBS. Informatie uit de statische databanken
- State of the art, IPO, 2007
- Grenzen overschrijden, cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012, 2007
- Noordelijke cultuursubsidies, Noordelijke Rekenkamer, 2007

- De kunst van het combineren 2005-2008, provinciale cultuurnota
- Productenraming 2006
- Jaarstukken 2006
- Bestuursrapportage 2006-I
- Bestuursrapportage 2006-II

Stichting PeerGroup

- Recensies uit verschillende kranten

Stichting Kunst in Kolderveen

- Recensies uit verschillende kranten
- Tentoonstellingsgids Reis door mijn kamer, 2006

Manifestatie Oranjekanaal

- Evaluatie manifestatie Oranjekanaal 2006 "Het culturele kanaal van Drenthe"

Drents museum

- Museum monitor Drents museum 2006, 2007

Hunebed centrum

- SWOT analyse

Gevangenis­museum Veenhuizen

- Lesbrieff 'geen kant op', gevangenis­museum, 2006

Theater De Citadel

- DVD Puur Natuur
- Overzicht met speelbeurten
- Informatie over acteurs station Noord
- Kwalitatieve reacties van scholen die de voorstelling Puur Natuur hebben bezocht
- Beleidsplan Theater de Citadel 2009-2012

Interviews zijn gehouden met:

- Gevangenis­museum Veenhuizen (Directeur)
- Stichting PeerGroup (Artistiek leider en zakelijk leider)
- Drents museum (Directeur)
- Stichting Music in the Woods (Voorzitter)
- Drents Plateau (Provinciaal historicus)
- Stichting Festivals Vrouwenfilms Claire Obscur (Voorzitter Bestuur)
- Hunebed centrum (Directeur)
- Stichting Kunst in Kolderveen (Voorzitter Bestuur)
- Theater De Citadel (Zakelijk leider)
- Stichting Tryater (Zakelijk leider en controller)
- Marketing Drenthe (Campagneleider)
- Adviescommissie Cultuurbereik Drenthe (Voorzitter en lid)

lauwers 14 | 9405 BL Assen | 0592 -304 790
www.noordelijkerekenkamer.nl

drukker: Horstman Drukkerij, Assen
vormgeving: Hoge Bomen, Rotterdam